

MŪSU
VISUOMENĖJA Olis išrinktas Chicagos
Sanitarijos Valdybos
pirmininku.

Antradienį Chicagos lietuviams buvo pažymėtina diena: tą dieną dvi svarbios Chicagos administracinės vietos buvo perimtos: lietuvių rankas. Buvo įvesdintas į pareigas J. Brenza, lapkričio 7 dieną išrinktas Cook apskritys (apimančio Chicago) išdininku, ir A. Olis išrinktas Chicagos Sanitarinės Valdybos pirmininku. Plačiau apie tai bus parašyta kitą savaitę.

Nepatiko...

Draugo bendradarbis A. Juška, gražiai atsiliepiąs apie Chicagoje įvykusį literatūros vakarą (žr. 8-me šio Dirvos nr. ps.), baigia pastabomis, kurios yra liudininkės gana keistų paliūrų, kai kuriuos mūsų visuomeninius dalykus. A. Juška čia yra tik vienas iš daugelio, tad čia ties tuo klausimu sustojame ne dėl jo vieno, o apskritai dėl tos rūšies reiškinių.

Būtent, A. Juška, išgyręs parengimą, ir padarydamas rezervą, kad savo pastabomis jis visai nesiekia mažinti rengėjų atlikto darbo vertingumo, pareikia nepasitenkinimą dėl dviejų dalykų:

1. Kam rengėjai programoje tarp kitų dalykų išspausdino ištrauką iš Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos įstatų, kurioje pasakytą, koki yra tos organizacijos tikslai ir tuo būdu paaiškinama, kodėl ta organizacija rengia tokius dalykus, kaip literatūros vakarai. A. Juška čia įžiūri "partinę propagandą", kuri buvusi ne vietoje, nes į vakarą per visus laikraščius buvo kviesti visi, be pažiūrų skirtumų.

2. Kam žinomas veikėjas, taurus lietuvis Antanas Olis vakare buvo publikai perstatytas, kaip Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkas, kada jis yra dar ir Balfo bei Amerikos Lietuvių Tarybos vicepirmininkas.

Šių priekaištų autorius, atrodo, lyg ir dar nebūtų buvęs, pav. Draugo ar kitų jo srovės organizacijų rengiamuose piknikuose ar koncertuose, į kuriuos paprastai irgi esti kviečiami visi be visoki. Abejojame, ar yra įvykęs bent vienas toks parengimas, kuriame nebūtų buvę tokios pačios "partinės propagandos". Niekas dėl to nepriekaištauja, tai net natūralu. A. Juška tačiau ten to nepastebėjo, tik kitur jam tai nepatiko. Ar reikia priminti vaizgiantis paaiškinimą tokiame reiškinyje? Vaizgiantis tokiame atvejais sakydavo: "Savo ne..."

Minėto vakaro programoje yra ir komercinių skelbimų. Jie yra dar siauresnės reikšmės dalykai ir, be to, publikoje gali būti net besiskelbiančiųjų konkurentų. Tačiau skelbimais niekas nesiskaitina... Kitas klausimas, ar skolinę rengėjams parengimų programose spausdinti ištraukas iš įstatų, kitaip sakant, ar čia nenukenčia paties dedamojo dalyko orumas, ypač tarp komercinių skelbimų. Bet tai jau pačių rengėjų interesas.

Šiuo atveju priekaištas padarytas ne dėl skoningumo, o iš per daug išgalėjusios mados žiūrėti ne tiek to, kas renžia, bet kas rengia. Pavyzdžiui, dailės paroda geras dalykas, bet, kai niekam nenorint ja pasirūpinti, to žmėsi Tautinė Sąjunga, tai daugeliui jau ir pati paroda pasidarė nebe gera. Štai čiurlioniečiai ka tik grįžo iš Toronto. Čiurlioniečiai geri, bet kai ta koncerta rengė verslininkai, tai jau kai kuriems per uolius "veikėjams" sako, tas koncertas pasidares nebe geras... Tokie pavyzdžiai būję gana, lima priskaičiuoti be gales. Jie nėra sveikais reikšmės mūsų visuomenėje.

EINA
35
metai

Nutylėta rezoliucija

Dirvoje buvo gana plačiai atpasakotas A. L. Tarybos nutarimo turinys dėl bendruomeninio susiorganizavimo klausimo. Pažymėtina, kad laikraščiuose, kuriems vadovauja ALT viršūnėje esą redaktoriai, tuo klausimu pasirodė gana šykštūs ir kai kur net su tendencija praeiti pro šalį to gana ryškaus ir kategoriško nutarimo. Tada sukelią įspūdį, kad vykdomasis komitetas gal ir nesirengia nutarimą vykdyti...

Tadėl čia skelbiame tą nutarimą pažodžiui, koks jis buvo pasiūlytas, visų vienbalsiai priimtas ir perduotas susirinkimo sekretoriui įtraukti į protokolą:

A. L. T-bos metinis suvažiavimas reiškia pasigėrėjimo Vliko pastangomis apjungti viso pasaulio lietuvių ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenę didiesiems lietuvių tautos uždaviniams vykdyti — Lietuvai laisvę iškovoti

ir tautos gyvybę išlaikyti, — ir todėl nutaria plėsti Amerikos Lietuvių Tarybos veiklą, kad ji apimtų kaip galima didesnę sąmoningų Amerikos lietuvių skaičių ir šiuo tikslu paveda ALT Vykdomajam Komitetui sudaryti:

1. Veiklos plėtimo ir planavimo komisiją;
2. Kultūros reikalams Komisiją;
3. P. L. Bendruomenės Studijų Komisiją;
4. Tautinio Solidarumo Mokesčio įvedimo ir išrinkimo sistemą.

Šio suvažiavimo P. L. Bendruomenės komisijos paruoštyje jam referuotą medžiagą parduoti P. L. B. Studijų Komisijai, įpareigojant ją užbaigti savo darbą iki 1951 m. sausio 15 d. ir prašyti ALT-bą sudarančias grupes ratifikuoti Komisijos rekomendacijas iki 1951 m. vasario 16 d.

Sveikinimai iš Sydnejaus

Pereituose Dirvos numeruose buvo plačiau rašyta apie lapkričio vidury keliose Amerikos vietose įvykusias metines Neolituhanai ir kitų draugiškų akademinių korporacijų šventę. Dabar gavome žinių apie tokią pačią šventę visai kitame pasaulyje krašte — tolimame Sydneje.

Žinoma, jei pats meninio parengimo tikslas yra, pavyzdžiui, paremti finansiškai propagandą ir veikimą prieš lietuvių tautos interesus, tai kitas klausimas. Bet daugumoje čia minimų atvejų nieko panašaus nėra.

Tos pačios kilmės yra priekaištai ir dėl A. Olis pavadinimo ALTS pirmininku. Jis yra tas pirmininkas, ir jis pats to nesigėdi, tai ko gi kiti turi gėdintis? Balfo ir Taryboje jis yra, tarp ko kita, ne kaip paskiras asmuo, o kaip tik, kaip ALT Sąjungos atstovas ir pirmininkas. Šis vakaras buvo rengiamas tos organizacijos, kurios jis yra pirmininkas, tai ir suprantama, kad jis tuo titulu pristatytas. Nėra jokio reikalo išskaičiuoti, kokiose dar organizacijose ar tarnybinėse pareigose jis yra. Gal kam ir patiktų, kad ALT Sąjunga slėptų savo vardą, bet tam ji visiškai neturi pagrindo, nes tai nėra vardas, kurį pasisakytų būtų gėda.

Lietuvių-Latvių Vienybė

Visi Lietuvių - Latvių vienybės nariai, kurie dabar gyvena kurioje nors Amerikos kontinente, šalyje (JAV, Kanadoje, Argentinoje, Venecuėjoje ar kt.), prašomi skubiai atsiųsti LLV delegacijai (Mr. Emils Skujenka, 1252 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio, USA) šias žinias: savo dabartinį adresą, nario numerį (pagal kortelę) ir skyrių, kuriam jie priklauso Vokietijoje. Prašomi registruotis ir visi senieji, nepriklausomybės laikų nariai Lietuvoje ar Latvijoje, arba kurie nebuvo įsiregistravę Vokietijoje. Gali įstoti ir nauji nariai, net ir paskirai gyvenantys, Rašyti galima lietuviškai ar latviškai. Pakanka atviruko.

juje, Australijoje. Iš ten rašo: ... Jie išsiskirstė kur kas sau... Šie tradicinės filisterijos dainos žodžiai nuaidėjo, kaitinant tropiškai pietų pusrutulio saulei Sydnejaus dangiuje. Sydnejaus Neo-Lituhanų sueigos dalyviams šių dainos žodžių prasmingumas dar labiau išryškėjo, nes šiandien jie jau išsiskirstė ne po įvairias Lietuvos vietas, bet po platųjį pasaulį...

Prisimindami tuos, kurių jau nėra gyvųjų tarpe, prisimindami tuos, kurie šiandien vargsta pavergtoje tėvyneje arba išvežti į tolimus rytus, Sydnejaus Neolituhanai minėjo tradicinę korporacijos įsteigimo šventę, susirinkę į sueigą Estų Klubą. Šio mūsų kaimynų estų klubo aplinkuma geriausiai priminė tą sveiktumą, kurį prisimename dar iš prieškarinių nepriklausomybės dienų... Korporantai tikrai džiaugėsi gelėję čia praleisti kelias jaukias valandas.

Glaudesniam kontaktui palaikyti su kitų vietų korporantai sueiga išrinko senūną. Pareikštą pageidavimą kitais metais susausti įvykti Australijoje gyvenančių korporantų ir korporančių sueigą.

Per Dirvą nutarta pasveikinti visus buvusius korporacijos pirmininkus, pareigūnus, korporantus, korporantes, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdybą, o taip pat Dirvos redakciją ir jos bendradarbius.

Sueigos dalyviai nutarė užsiprenumeruoti Dirvą ir dar šio laikraščio spausdinimo priemonė pagerinti sudėjo aukų.

Korporacijos šventės proga pasveikintas Nepaprastas Lietuvos Pasirūpinys ir Igalotas Ministris Anglijai, korporacijos Garbės Narys B. K. Balutis.

Tad, Vivat, Crescat, Floreat! P. Am.

Tolimoj Australijoje, iš kur rašo šį pasveikinimą, yra įsikūrę daugiau kaip 100 tautininkų korporacijų narių. Mums itin malonu, kad beveik visi jie yra ir Dirvos skaitytojai.

Pažaislio bažnyčia.

V. Augustino nutrauka.

KAIP TAI ATŠITIKO

Prieš porą savaitę, kai Amerikoj siautė sniego ir kitokios audros, Korėjoj, keli kilo audra po tylos. Prieš tai išėjusios Dirvos apžvalgos antraštė "Tyla prieš audrą" šį kartą per stipriai pasiteisino. Nes ta audra apėmė ne tik Korėją, bet ir visą pasaulį "III Pasaulinis Karas" atsidūrė kiekvienose lūpose.

Ar jis jau prasidėjo ir dabar greitai plėsis, ar dar kuriam laikui bus bent kiek "apgesintas" — gal būt jau paaiškės iki šios savaitės pabaigos. Greičiausiai, kad dar bus bandoma "apgesinti" ir tai, tur būt, bus padaryta. Bet kokia kaina? Jei ji bus mokama, tai ji bus didelė ir... veltui sumokėta. Kadangi iš visko matyti, jog nėra kainos, kuria būtų galima nutildyti Maskvos ir jos kurstomų talkininkų užsimojimus, jei žinoma, nekaltėsime apie aukščiausiąją kainą — viso dar laisvo pasaulio asidavimą į komunizmą vergiją. Kaip ši audra kilo?

Viskas prasidėjo nuo to, kad Mac Arthuras paskelbė Korėjoj ofensyvą. Ji prasidėjo lapkričio 24. Tos ofensyvos tikslas buvo — baigti išvalyti Korėją iki pat Mandžūrijos sienos ir tuo baigti Korėjos karą...

Bet išėjo priešingai. Vos tik buvo pradėtas puolimas, Jungtinių tautų pajėgos susidūrė su stipriu priešpūliu. Ir čia pasirodė, kad kovoj jau dalyvauja didžiulės masės kinų...

Priešpūlis buvo toks stiprus, kad Jungt. Tautų užsimojimas pulti virto tikra katastrofa. Kinų masės perkrito frontą, daug dalinių katastrofiškai sumušė, o garsiuosius jūreivius (marinų) atkrito ir jie ligi šiai dienai dar negali prasiveržti. Klausimas, ar jiems pasiseks evakuotis iš jūros ar oro keliu, ar teks atsidurti kinų malonėje.

Šios savaitės pradžioje pagrindinės JTO pajėgos kiek apsitvarkė po smūgio ir jau tvarkingiau pasitraukė į pietus, užleisdamos kinams ir buv. šiaurinės Korėjos sostinę Pyongyanga. Tikimasi, kad galės sudaryti naują gylinimosi liniją kur nors apie 38 paralelę, ar gal net ir toliau. Bet

nėra negalimas dalykas, kad tos pajėgos gali būti ir visiškai iš Korėjos išstumtos, arba net ten pat apsuptos ir sunaikintos ar suimtos į nelaisvę.

Visiems kilo klausimas — ar gi Mac Arthuras nežinojo, kad kinai yra pasirengę pulti?

Aiškiai į tą klausimą vengiamo atsakyti. Vieni kaltina, kad Mac Arthuras pasikarsčiavo ir tik išprovokavo kinus pulti. Esą, jei jis nebūtų pradėjęs tos ofensyvą, jei būtų pasilikęs vietoj, ar net jeigu būtų nėjęs per 38 paralelę, tai kinai nebūtų įsikisę...

Tie visi "jeigu" yra, žinoma, labai abejotini. Pats Mac Arthuras sako, kad pusiaukelėje tūno. Jis nebuvo jokios galimybės, Nes toks tūnojimas buvo lyg anties tupėjimas, laukiant, kada medžiotojas prisitaikys šauti. Kad kinų jau yra Korėjoje, buvo žinoma. Kiek jų yra, atrodo, kad niekas nežinojo. Kodėl nežinojo, galima suprasti iš to, kad Mac Arthuras negalėjo siųsti per Mandžūrijos sieną net žvalgybinių lėktuvų. Taigi, kinų pasirengimo nebuvo galima net sekti, nekaltant jau apie to pasirengimo koki nors sukludymą, naikinant kinų atramos bazines.

Taigi, padėtis nebuvo lygi. Kinai galėjo rengtis nekludomi ir pradėti pulti, kada jie nori. Spėliojimai, kad kinai gal nebūtų puolę, jeigu JTO kariuomenė nebūtų artinusi prie Mandžūrijos sienos yra tik spėliojimai, kuriems labai maža pamato.

Ar Mac Arthuro įsakymas pradėti puolimą buvo tiesioginė įvykusios katastrofos priežastis? Jis sako — priešingai: tas puolimas tik sumažino katastrofą. Jeigu dar būtų laukta, kaip iš visko matyti, tas kinų puolimas vistiek po keleto dienų būtų prasidėjęs, nes viskas rodo, kad jų tam jau buvo prisirengta. Tada jų puolimas būtų jau galutinai parengtas ir tai galėjo būti toks smūgis, kuris būtų iš karto sunaikinęs visas JTO jėgas ir jau nebetektų galvoti apie naują gylinimosi liniją...

Kiekvieno atveju, nuo kinų puolimo pradžios, anot Mac Arthuro, ligšilinis Korėjos karas

pasibaigė, o prasidėjo naujas karas — nepaskelbtas karas su komunistine Kinija...

Kilo susijaudinimas. Jis dar padidėjo, kai prezidentas Trumanas į laikraštinių klausimų apie atominės bombos pavartojimo galimybę, atsakė, kad ji yra vienas iš mūsų ginklų ir visada galvojama apie jo pavartojimą, kur fronto vadas manys tai reikalinga. Tai suprata, kad atominės bombos pavartojimas tame naujame kare su Kinija pareis nuo Mac Arthuro. O jei taip, tai jis jau nesivaržys... Bet, pasirodo, priešingai. Visuomenė labai daug balsų, raginančių mesti atominę bombą ar Korėjoj, ar į Peipingą, ar stačiai į Kremlių. Visa eilė senatorių tą siūlo. Sako, mums niekas neturi rūpėti daugiau šiuo momentu, kaip išgelbėti mūsų vyrus iš pavojaus. Bet Mac Arthuras mano, kad Korėjoj iš atominės bombos nebūtų laukiamos naudos.

Labiausiai bombos išsigando Europa. Bomba Kinijoje — tai didysis karas Azijoje. Kas atsitiktų su Europa? Stalinas tik ir laukia tokios progos. Britanijos premjeras Attlee, pasitaręs su Prancūzijos premjeru, atskrido pas Trumaną, kalbinti, kad kaip nors nusileistų ir išvengtų karo su kinais išplėtimo. Šiuo žoliūkus rašant, Attlee trečią kartą tariasi su Trumanu ir Amerikos politikos bei karo vadais, kad daryti. Atrodo, kad bandys nusileisti, ir nusileisti daug, ar tik ne daugiau, kaip kinai ir Maskva norėjo prieš Korėjos karą...

Žinoma, jei kinai iš viso norės kalbėtis... Jei taip, tai veltui bus džiūgavimas, kad JTO jau vis dėlto rado būdą sudrausti agresoriam. Rado smulkiais agresoriukams, bet ne didiesiems rykliams.

Bet ar tikrai bus einama tolimų nuolaidų keliu, dar nėra tikra. Šiandien Amerika ir Europa beveik pasikeitė rolėmis. Pirmia europiečiai buvo laikomi "karo kurstytojais" ir Amerika vis buvo raginama būti aktyvesne, nenusileidinėti. Dabar Europa kalbina nusileisti... Amerikos nuotaitos dabar "karingesnės".

Sniego pasekmės

DĖL JŲ IR DIRVA
NEPASIEKĖ TOLIAU GYVENACIŲ SKAITYTOJŲ.

Iš kitų laikraščių ir radijo pranešimų, be abejo, visi jau yra girdėję, kad tuo metu, kai kitose Amerikos vietose siautė didelės audros, Clevelandas ir Pittsburghas dar buvo be to ir sniegu apkrauti. Per vieną naktį iškrito apie 19 colių sniego sluoksnis, kuris vėliau pastorėjo iki 22 colių.

Tiesą sakant, tai nebūtų nuostabus ir baisus dalykas tiems, kurie mato daug daugiau sniego, bet čia, kur tiek sniego nėra buvę nuo 1913 metų, kur jau visai suaugę žmonės tokio dalyko savo gyvenime nėra regėję, tas sniegas buvo tikra katastrofa. Visas miesto susisiektas absoliučiai sustojė ir pradėjo atsigauti vos po 3-4 dienų, o į normalias vėžes grįžo vos po savaitės. Daug kur nutruko elektros tiekimas, — tarp kitų ir Dirvoj, — darbininkai nebegalėjo pasiekti dirbtuvų ir darbas visur sustojo...

Miesto galva pradžioje gyventojams nepatarė nieko kita, kaip tik neiti iš namų. Bet pats sniegas nuo gatvių nesišalino... Po poros dienų jau prasidėjo organizuotėsni valymas. Žinoma, be tam pritaikytų priemonių ir be atitinkamo patyrimo. Buvę aiškinama, kad sunku ryžtis išleisti milijonus sniego valymo priemonėms, kai reikalas jas panaudoti atsitinka tik kartą žmogaus gyvenime. Bet kai jau atsitiko, tai nuostolių pridarė bent už keliolika milijonų...

Dirva, nors ir susilaukė elektros energijos sekmdienų, iki savaitės vidurio negalėjo pasiekti nei spausdintvės, kurioje ji spausdinama, nei buvo galimybės nuvažiuoti su didesniu kiekiu laikraščių į paštą. Todėl pereitą savaitę buvo išleistas tik visai mažiukas Dirvos numeris, kuris buvo išsiųstas tik Clevelando miesto skaitytojams.

Todėl šis reguliarus numeris žymimas 48 ir 49. Ateinančią savaitę 50 — tasis numeris bus 20 puslapių.

KALĖDOS DIRVA išeis, kaip paprastai, šventiškai pasipuošusi. Tie, kurie nori per Dirvą perduoti savo sveikinimus pažįstamiems, turi atsiųsti juos ne vėliau kaip gruodžio 16 dieną.

ČIURLIONIEČIŲ dešimtmečio minėjimas

turėjęs įvykti lapkričio 26 irgi turėjo būti atidėtas, nes visi Clevelando teatrai buvo trims dienoms uždaryti...

Minėjimas dabar įvyks gruodžio 30 dieną, 6 val. p. p. tame pačiame Public Auditorium Mažajame Teatre, ta pačia tvarka, kaip ir buvo numatyta.

Tikimasi, kad dabar į tą minėjimą galės atvykti svečių ir iš kitur. Minėjimą rengia Lietuvių Kultūros Fondo Clevelando skyrius.

KAS ir KUR

• Švedijos spauda praneša, kad rusai nutarė įvykdyti milžiniškus Lietuvos miškų naikinimo darbus. Tam reikalui sudaryta 12,000 kirtėjų brigada. Miškus kirsti privalo vyrai nuo 16 iki 50 metų amžiaus. Rusai tikisi surinkti iki 250,000 kirtėjų. Kas neis miškų kirsti, tas bus išvežtas į Sibirą.

• Rusiškas Lietuvos švietimo ministeris A. Knyva kaltina Mokslo Akademijos Istorijos Institutą, kad ir šiems mokslo metams dar nėra Lietuvos istorijos vadovėlio, suderinto su komunistų partijos interesais.

• Vokietijos lietuvių laikraštis Tremtis išleido kišeninį kalendorių. Jį galima gauti per Gabiją, 340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y. Kalendoriaus kaina, su persiuntimu, 40 centų.

• Tremtinių emigracija iš Vokietijos į Australiją labai sulėtėjusi, nes australai pertvarko reikalavimus imigrantams. Dabar bus reikalaujama, kad 50% šeimos narių būtų darbingi.

• Vokietijoje, Pinebergo stovykloje, nuo širdies priepuolio mirė majoras Eduardas Berentas, vokiečių okupacijos metu buvęs spaudos cenzorius Lietuvoje.

• Laikraštinkas Vyt. Gėdgaudas — Arūnas, atstovavęs Paryžiuje Draugo dienraštį, prieš porą savaičių atvyko į Ameriką.

• Bostone veikianti Kultūros Rėmėjų Draugija išsirinko naują valdybą: pirmin. — V. Čepas, vicepirmin. — J. Gimbutas, sekr. — H. Yčaitė, izdin. — A. Ivoška ir fin. sekr. V. Kulbokienė.

• Dailininkui J. Mackevičiui, gyvenančiam Hechingene, Vokietijoje, suėjo 80 metų amžiaus. Dailininkas yra visiškai netekęs regėjimo ir labai vargsta.

• Valstybės Departamento Pabaltijos skyriaus direktorius Harald Wederal pranešė Amerikos Lietuvių Tarybai, kad Voice of America pradės kalbėti lietuviškai vasario mėnesio viduryje. Pradžioje bus per dieną skirta 15 minučių, o vėliau pusė valandos.

• Iš Vokietijos į So. Bostoną atvyko žinomas operos solistas Vladas Puškorius.

• Popiežius Pijus XII keturis lietuvių katalikų veikėjus apdovanojo ordinais: dr. S. Bačkį ir M. Galdikiene, Paryžiuje; Oną Labanauskaitę, Draugo redaktore, Chicagoje, ir Joną Matulionį, Anglijoje.

• Vyčių organizacijos laikraštį "Vytį" nuo ateinančių metų pradžios redaguos dr. Juozas Leimonas, žinomas pavasarininkų veikėjas Lietuvoje. Dabar tai laikraštį redaguoja Antanas Vaičiulaitis.

• Vokietijoje, Augsburgio tremtinių stovykloje, nusizudė buvęs Lietuvos kariuomenės kapitonas Juozas Adomaitis. Nusizudė dėl negalėjimo emigruoti, nes buvo nepagrįstai įskustas ir IRO atėmė jam globą.

• Kan. F. Kapočius, buvęs Tautinės Delegatūros vadovas, iš Vokietijos išvyko į Ameriką.

• Juozas V. Valickas, anksčiau plačiai rašęs apie savo keliones po Meksiką, šiuo metu vėl lankosi Meksikoje ir siunčia iš ten visiems Dirvos skaitytojams linkėjimus.

• Rašytojo Pulgio Andriūšio įspūdžius iš Australijos pradėjo spausdinti didelis vokiečių laikraštis Frankfurter Illustrierte.

• Veneculoje mirė Antanas Milmantavičius, adv. Antano Diržo uošvis. Palaidotas Maracay kapinėse.

Pakvietimas užsirašyti Lietuvių Naujienas.

Sieninis Kalendorius 1951 m. Free

Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Įsteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metui \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuok:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

KAI GYVIEJI UŽSISAKO SAU KARSTUS

Žodis lietuvių tautinės sąmonės laidotojams

Vienos Naujosios Anglijos didelės lietuvių kolonijos piliečių klube dažnai matomas pensininkas M. S. leidžia savo gyvenimo saulėleidį su cigaru dantyse. Vieni išis dūlina jau devintą dešimtmetį savo amžiaus. Per Gargždus ir Klaipėdą, ten pasimokęs daržininkystės, anksčiau pas kunigaikštį Oginskį Rietave tarnavęs, Amerikoje jis buvo vienas iš pirmųjų lietuvių ateivių Main. Dažna pirmųjų lietuvių išeivių organizacija Amerikoje ne be jo įtakos įsteigta. Tais laikais lietuviai Amerikos didmiesčiuose susitiko bučiavosi ir verkė iš džiaugsmo ir savo tėvynės Lietuvos ilgesio. Visą savo gyvenimą jis praleido organizacijose, bibliotekose, nesukūręs savo šeimos. Dėl to šiandien jis iš anksto apsirūpinęs savo paskutinei valandai "šioje ašarų pakalnėje". Kišenėje jis nešioja savo palaidojimo užpirkimo dokumentus, kad draugai neturėtų vargo su juo palaikais...

Su juo įdomu pasišnekt. Jis pažįsta visus žymiuosius lietuvius. Kelis kartus jis buvo nuvykęs į Lietuvą. Per visą gyvenimą jis paaukojo apie 2,000 dolerių Lietuvai.

Ir tokių Amerikoje yra ne vienas. Mes lenkiame galvas prieš mūsų išeivijos veteranus ir nesistebime, jei jie iš anksto sau karstus užsisako. Bet mes negalime tylomis praeiti pro tuos, kurie ne sau patiems, bet visai lietuvių išeivijai iš anksto kurstus užsako.

Neįtikinamas "tiesos žodis".

I mano straipsnį "Kur lietuviai persistengia" (Dirva 41 nr.) reagavo Lietuvių Žinios (37 nr.) straipsniu "Tiesos žodis lietuvių mokyklų kritikams", kurį perspausdino Darbininkas ir Garsas. Redaktorius S. Gabaliauskas stengiasi apginti parapinėjus mokyklas ir jų vadovus. Cituodamas mano priekaištus seselėms mokytojoms, jis, deja, nenurodė Dirvos numerio, kad palieštieji ar besidomintieji tuo reikalu galėtų suprasti kuo remiantis toki priekaištai padaryti. Be to, jis greta cituoja M. Išką iš Naujienų, tuo sugretindamas lyg pakišdamas mintį, kad Naujienos ir Dirva suderintai kovoja prieš dvasiškumą...

"Reikia turėti labai buką sąžinę, kad tokiais skaudžiais priekaištais švaistytis spaudoje taip daug mūsų tautai nusipelnusių institucijų atžvilgiu" — rašo

Lie-t. Žinios. Toliau jos paduoda statistiką iš ALRKF Kongreso Pitsburge, būtent: "1) du trečdaliai tėvų, jų tarpe ne taip mažas nuosimtis naujųjų ateivių, buvusių DP, raštu uždraudė mokykloms jų vaikus mokyti lietuviškai; 2) dvidešimt vienas nuosimtis tėvų nedraudžia mokyti lietuviškai bet ir neragina; 3) tik dvylikas nuosimtis tėvų pageidauja, kad vaikai būtų mokomi lietuviškai."

Dar toliau Lietuvių Žinios, kaip svarbiausius mūsų jaunimo nutautėjimo veiksnius, nurodo mišrias vedybas, lietuvių išsisklaidymą didmiesčiuose, paliekant jų statytas bažnyčias ir mokyklas kitataučiams lankyti, lietuvių masių permenką tautinių susipratimų — vergišką svetimybų pamėgimą.

Nuopelnai daugiau įpareigoja

Straipsnis "Kur lietuviai persistengia" buvo parašytas ne neapykantos prieš daug mūsų tautai nusipelnusias institucijas dvasioje. Jame paliesti tik keli lemiantieji lietuvių išeivijos pagreitinto nutautėjimo veiksniai. Tų institucijų nuopelnai neapsaugoja jų nuo kritikos. Juk yra sakoma: "Kas veža, tą ir plaka." To straipsnio autorius netiki, kad Evangelijos skelbėjai už bažnyčios ribų yra nekritikuotini, kad, pagaliau, ir sakyklos bažnyčiose nėra be nukrypimų...

Kaip tik, darant priekaištus kunigams ir seselėms, norima pabrėžti, kokius svarbius ir atsakingus mūsų tautai darbus jie atlieka, kad nuo jų veiksmų pareina lietuvių emigracijos tautybės ilgesnis ar trumpesnis amžius.

Kiti trys veiksniai, kuriuos Lietuvių Žinios nurodo kaip svarbiausius, yra mūsų kunigų ir seselių veiksmų išdava. Kodėl nedidžios mišrios vedybos, jeigu mūsų kunigų dauguma dėl to nesilajaudina, o parapinės mokyklos išleidžia į gyvenimą lietuvišką jaunimą be lietuviškos dvasios? Samoningų lietuvių išsisklaidymas didmiesčiuose ar kaimuose, kai jie yra turtingi ir turi nuosavus automobilius, negali būti kliūtis palaikyti lietuviškas parapijas ir lankyti savas bažnyčias. O lietuvių masių "permenkas tautinis susipratimas" irgi yra daugiausia mūsų kunigų nuopelnas. Vergiškam svetimybų pamėgimui pa-

vyzdį masės ima iš savo autoritetų...

Kanados prancūzai kunigai iš sakyklų savo tikintiesiems sako: "Yra tik dvi didelės nuodėmės: kalbėti ne prancūziškai ir neturėti daug vaikų!"

Ką gi panašaus girdime mes lietuviškose bažnyčiose?...

Kas nutylėta

Kalbėdamas apie statistiką iš ALRKF Kongreso Pitsburge, kodėl S. Gabaliauskas nutylėjo priežastis, kurios verčia net naujuosius ateivius prašyti, kad jų vaikai nebūtų mokomi lietuviškai parapinėse mokyklose? Ar autorius nežino, jeigu kuriose mokyklose mokoma lietuviškai, tai kaip lietuvių vaikai mokomi? Jeigu pačios mokytojos seselės lietuviškas nemoka tinkamai lietuviškai kalbėti ir rašyti, tai kaip jos gali teisingai vaikus mokyti? Nenorėdami, kad jų vaikai kalbėtų iškraipytą lietuvių kalbą, tėvai, pasitikėdami savi ir šeštadieninėmis lituanistikos mokyklomis, nenori, kad seselės darytų jų vaikų lietuviškus, Yra žinoma, kad tame kongrese katalikų veikėjai pasisakė už priverstą įtikinti kunigus ir seseles net Sv. Tėvo enciklikų citomis, jog Bažnyčia ne tik nėra priešinga, bet dar pageidauja, kad kiekvienas tautybės žmonės garbintų Dievą gimtąja kalba, ir tas rodo, jog mūsų kunigų tarpe yra pagreitintos asimiliacijos užsipyrių, kuriems ne Sv. Tėvas yra autoritetas ir kuriems jau sunku paklusti savo kraujo ir tautos balsui.

Mokydami lietuvių vaikus poteriatiu ne lietuvių kalba, lietuvių jaunimo pamaldų metu pamokslus sakydami ne lietuvių kalba ir skaitydami, jog; seniems išmirus, lietuvių sekancijos lietuvių kartoms bus nereikalinga, jie patys paniekia lietuvišką bažnyčią ir lietuvišką mokyklų statytojų ir kūrėjų valią, jie patys yra atsakingiausi už tų institucijų perėjimą į kitataučių rankas, jie patys ne tik sau, bet ir visai lietuvių išeivijai peranksti mirimo metrikus iš-rašo...

Antroji medalio pusė

Kaip matome, nuopelnų yra daug. Kieno gi nuopelnas, kad daug tikinčiųjų ir susipratusių lietuvių šiandien nesilanko bažnyčiose, kuriose net tautinių lie-

tuvų švenčių dienomis per pamaldas lietuvių trispalvės vėliavos nematyti, net Lietuvos Himno negalima giedoti? Kieno gi nuopelnas, kad tūlose parapijose net katalikiškų organizacijų svetainės pereina į "bedievių" rankas (Brocktone buv. Sv. Roko svetainė dabar vadinasi tik Roko svetainė)? Kas sakyklos naudoja ne lietuviškam Dievo žodžiui ir brolybės skelbimui, bet kiršinimui ir tikinčiųjų atstūmimui (pavyzdys irgi iš Brocktono)? Kas gi melagingai aiškina katalikų veikėjų pastangas įvesti lietuvių kalbą parapinė mokykloje (įvykiai Clevelande)? Kas gi nepakenčia naujųjų ateivių susibūrimo į atskirą draugiją (Lawrence, Mass.)? Yra žinoma klebonijų, kur viena ranka gražiai bendradarbiaujama su naujais ateiviais, o kita ranka varoma sena politika ir laidojama lietuviybė. Yra žinomos vietos, kur seselės mokytojos nepakenčia šeštadieninių lituanistikos mokyklų ir nustato savo mokinius prieš jas. Yra žinoma naujųjų ateivių užgauliojimų ir Lietuvos žeminių parapinėse mokyklose. Ar tik ne Pitsburgo vienoj mokykloj vienam vaikui iš naujųjų ateivių reikėjo visą dieną nešioti ant pečių užrašą "I go back to Kaunas"?

Tik pasikalbėjus su lituanistikos mokyklų mokytojais ir su vienu kitu parapinių mokyklų mokiniu, ar ne iš sakyklų girdime neteisingus teigimus, esą Lietuva kenčia už savo nuodėmes? Tik nesusipratėliai gali tvirtinti, jog A. Smetona persekiojo religiją. O tą visą kartojant dažnai girdi mūsų vaikai parapinėse mokyklose.

Pasigendame Vaižgantų

Lietuvių žinių priekaištai Lietuvos valdininkams ir visu-

menės veikėjams, kad jie savo laiku "nei piršto nepajudino tą lietuviybę čia gaivinti ir stiprinti", yra ne visai teisingi. Reikia atsiminti, kad Lietuva buvo atgijusi po ilgos vergijos, turėjo sunkių problemų ir neilgai gyveno nepriklausoma. Kaip tik pastutiniai nepriklausomybės metai ji buvo pradėjusi kaupti daugiau dėmesio lietuvių išeivijai Amerikoje, plėtė kultūrinius ir prekybinius ryšius su Amerika. Pagaliau anuo metu Lietuvoje apie mūsų išeiviją Amerikoje buvo gerų atsiliepimų. Sunkiau buvo patikėti, kad mūsų išeivija jau antroje kartoje dingsta lietuvių tautai.

Kiek liečia dvasiškumą, kuri čia yra reikšmingiausia, kaip ir Lietuvoje buvo, tenka pasakyti, kad, kaip Lietuvoje Vaižgantai, Maironiai ir visa eilė lietuviškos dvasios jaunų kunigų katalikų bažnyčią priartino lietuvių katalikų širdžiai, kitaip tariant, sulietuvino, taip ir čia, kad ir pavėluotai, lietuvių visuomenė mato naujos, lietuviškos dvasios kunigų, kurie primena Vaižgantą. Jų yra, tik jiems dar tenka sunkiai kovoti dėl galimybės atlikti įgimtą pareigą. Ir Vaižgantus sutiko kličius, bet jo kličius buvo daugiau bent iš svetimųjų. Čia skaudžiau, nes kličiuo visų pirma saveji...

Ed. Karnėnas

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius
A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas
dovanai.

6755 So. Western Ave.
Chicago 36, Ill.

RADIATORIAUS LAŠĖJIMĄ KAIP
BURTININKA SUSTABDO!

LUSCO
plastinė užkamša

PARDUODAMA VIŠOSE MILES AUTO KRAUTUVĖSE

▼ PASTOVUS 13014 Miles Avenue • 5366 Broadway
▼ VALO • UŽKAMŠA 669 East 185th Street
▼ TINKA SU KIEK 4444 Mayfield Road
VIENU SKYČIU 689 Broadway • 5900 Euclid Avenue
PAGAMINTA LUSCO, INC. CLEVELAND 3, OHIO

GYVENIMO SUCIUPTAS

J. Švaistas

(Tęsinys iš pereinamojo numerio)

smarkiau ir visai nepriklausomai nuo jo dirbo smegenų variklis. Jokių stabdžių neįstengė pritaikyti, kad suvaldytų jį. O tai ir buvo vienintelis šiuo metu troškimas.

Žibintų šviesos pasidarė beveik nereikalingos. Rytų padangė plačiai nusidažė neono spalvomis. Iš pradžių blyškiai melsva, paskum šviesesnė, rausva, tirstai purpurinė. Pagaliau ir auksas pasiliejo.

Tvirbutas pasuko vairą truputį į šalį ir sustojo. Išlipęs pasitampė, pamankštino sustingusius sąnarius. Paskum papurtė galvą ir suleido prakęstus pirštus braukydamas plaukus. Instinktyviai vėsinio smegenis.

Pradėjo vaikščioti. Mažu miškeliu vedė jaokus keliukštis. Judriai straksėjo žemėj ir šmaikštavo medžiuose įvairūs paukščiai. Švilpavo varnėnai, čarkšėjo strazdai. Voverės vikriai kraipėsi ant stuoabrių ir nuostabių lengvumų, kaip sparnuotos, liuksėjo medžių šakomis.

"Bepigū šitiems gyvūnams", — pagalvojo Tvirbutas. "Jie vien tik instinktu tesivadovauja. Bet kaip tikslin-gai, darniai visas sutvarkyta. Nei jie iškrypsta, nei tiek žalingų pagundų neturi aplinkui. Tobulo laikrodžio tikslumu vyksta visas jų gyvenimas. O tas žmogus su visomis savo laisvėmis, išmintimi ir protu nuolat sudarko savo laimę. Kur buvus, kur nebuvo tuojau instinktai prasiveržia. Bet kokie instinktai! Visai ne tokie, kaip anų. Pasitę, velniški instinktai. Taip bent pasakui išaiškina tau policija, teismai ir visi piliečiai padoriais tebe laikomi. Tik, žinoma, jeigu tų instinktų pasekos aikštėn iškyla. Vadinasi, jeigu viešas skandalas pasidaro. Bet jeigu ne — gyvenk ir piktinkis iš kitų, žiauriausiai pasmerkdamas. O daugeliui praeina. Didžiausias niekšybės švarutėliai nusi-plauna. Reiškia, laimė lydi. Visur reikia vadinamoisios "laimės".

Šiuo momentu Tvirbutas būtų ėjęs toli, toli — per miškus, į pievas ir laukus, kol visiškai būtų išsijusios bedirbdamos jo smegenys, kol ramus poilsis

būtų pasitkęs. Kai vaikščiojo, judėjo, mažesni jautrumą pergyveno. Toli nueiti kliudė automobilis. Bijoj, kad koks nors nenusavintų. Be automobilio būtų pasijutęs, kaip be kojų. Tiek jau buvo pripratus ir susigyvenęs su juo. Todėl vaikščiojo ten ir atgal, kol mašina neišnykdavo iš akių.

Jis vaikščiojo smarkiai gestiku-liuodamas rankomis. Jo lūpos aiškiai judėjo. Iš šalies žiūrinti atrodė, kad kalbasi su kuo nors antruoju. Taip, jis kalbėjosi ir garsiai išsardavo žodžius. Keistu būdu atsirado jame ant-rasis "jis". Su tuo ir kalbėjosi.

Staiga su priekaištu paklausė.

"Na kas padarė dabar mane nusi-kaltėliu? Kas taip ūmai veža iš pato-gaus, geriausiai sutvarkyto gyvenimo? Tik Olivia. Svarbiausia, jos mažasis Jack. Kategoriskai pasakė: "Tai tavo sūnus. Kaip tau patinka?" Ir aš pati-kėjau. Tvirtai tebetikiu ir dabar. O jei nebūtų panašus? Mat, Billy nepanašus... Ak, tas panašumas! Vieniškai supainiojo. O kodėl? Tik nukrypimai ir visokios gana smagios, lengvai praeinančios karo meto pagundos. Aišku, kad pats kaltas. Teisingai kalbėjo Barniūnas. Dabar, jeigu nenori netekti visko, mokėk priklausanti duklę. Tai-

gi, mokėk... Kaip būtų gerai, jei turė-čiau kokias nors pašalines pajamas. Tada nė šuo nesulotų. Ir Helen nebūtų įvelta. O gal nuosirdžiai, atvirai prisi-pažinti Helen ir prašyti atleidimo? Gal ji nepasmerkto taip baisiai? Juk gera ir mylinti mano žmona. Ji labai jautri. Daug iškentėjo per tuos metus dėl savo nevaisingumo. Turėtų ir mano da-bartinę atgailą suprasti. O jeigu nesu-pras ir griežtai pasipriešins? Na, tada pasilieka tas pats, ką dabar darau. Juk tai paskučiausia ir blogiausia išeitis, kokią tik man galėjo pakišti... Tiesiog net nežinau, kas ir kaip."

Tvirbutui tarytum šviesiau ir leng-viau pasidarė. Bet dar ilgokai svyravo. Nesuprantamas nirstantis pasiprieši-nimas, lyg skaudžiausiai prisiimamas nusizeminimas, neleidė taip lengvai pa-sukti atgal. Vaizdavosi vergiškas pasi-davimas, nelyginant kokie pančiai, sa-vanoriškai užsidedami visam gyvenimui.

Antrasis "jis" vėl pradėjo pliekti: "Visada turėsiu tyliai, karčiai praleisti priekaištus iš Helen pusės. Juk aiški skriauda saviesiems. Lyg pūluojanti nepašalinama rakštis. Nuolatinis ant-rošios šeimos palaikymas iš bendrųjų anai nepriklausančių ir lyg neužtar-nautų pajamų. Visai kas kita, jei Oli-

via iš tikrųjų būčiau mylėjęs. Su džiaugsmu dabar nueičiau su ja, kaip dingusią savo laimę suradęs. Juk paliktieji mano namai, bent šiuo momen-tu, išniekinti. Pats apspiaudžiau... Te-gu ir Barniūno akys. Vistiek viešas dalykas. Vėliau ar anksčiau gali pa-aiškėti. Tada Helen niekad neatleis man to šurkštus pasmerkimo, tuo la-biau, kad ir aš nebebūsiu toks nekal-tas."

Skausmingąjį savo dialogą buvo nutraukęs. Pavargusios mintys lėčiau besirėškė. Pasijuto bejėgis galutinai nuspręsti, kas dabar geriau. Viena ar antraip, gyvenimas atrodė sužalotas.

Dažnai po audros staiga nusiblai-vo, pralinksmėja dangus. Ir saulės spin-duliai pirmą kartą pasigėrėjimu žėri. Tik jūra išjudinta negreit suranda sa-vuosius krantus. Net saulei glamonė-jant, siūnta dar ir šniokščia juodos siaubingos jos bangos. Ilgai nesusivaldo besiplakdamos. Dažnai atsitinka taip ir žmogaus gyvenime.

Tvirbutas išsiblaškydamas žiūrėjo į mašinas, zvimbiančias plačiuoju ke-liu. Jos dūmė į abi puses. Kiek palukėjęs, priėjo prie savosios. Neskubėdamas ap-žiūrėjo, nušluostė gausią rasą nuo prie-sakinių stiklų ir atsisėdo už vairo.

Iš-lėto apgręžė. Neryžtingai, vis

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Pakrantis ieško gamtos prieglobsčio...

Jonas Pakrantis, šimtanuosimtinis lietuvis, parėjęs iš fabrikų, tarė savo žmonai:

— Šiandien laukiau autobuso, žinai, kur Vyomingo ir West Chicagos skersgatvėje reikia persėsti, ir staiga vėjelis dvelkė tokiu laiku, kaip tik su žaliavusio miško gaivinančiais kvapais, kad aš visais savo plaučiais ėmiau traukti tą nuostabų pavasario dvelkėlį, tartum per operaciją silpnai širdim ligonis deguoni. Aš stebėjau, iš kur tas pavasario dvelkimas didiesio viduriuose? O labai paprastai: žinai, ten, ant tų dviejų gatvių kampo yra sporto aikštė apdodinta medžiais. Tų medelių pavasario pumpurų galybė ir nugalėjo keletai akimirkų gatvės dulkių ir benzino troškinantį tvaiką. Pasitūsus pasilgau gamtos! Kad taip, žinai, koks miškelis, pievelė, upeliūkštis... Rodos, jei neatsigaivinsiu gamtos prieglobstyje, užtroškiu tame didiesio tvaike...

— Ar nesakiau: jei turėtu "karą", tai kiekvieną savaitę galėtume išvažiuoti už miesto, — murtelėjo žmona ruošdama pusrytį.

Vyras nieko neatsakė ir, rodė, tą pokalbį pamiršo, bet ne pamiršo jo žmona. Birutė. Ji nusprendė padaryti vyrui staigmeną. Kai Pakrantis pavargęs prigulė, ji nubėgo pas savo kaimynę, Adelę Kanapienę, ir susitarė su ja ateinančią sekmadienį išvežti vyrus į gamtą, būtent, į miesto žvėryną.

Kelionė prasidėjo ne taip jau sklandžiai. Tokių gamtos mėgė-

jų, kurie neturi automobilių, sekmadienį atsirado ir daugiau. Autobuso gatvės viduryje, saulėkaitoje, teko laukti gana ilgai. Buvo ir karštoka ir tvankoka, o kas be to, kad ir be atvangos zujančios mašinos nebūtų smilksios tam tikrais kvapeliais. Pagaliau, autobusas atėjo prišikimšęs, bet laukiantieji vis dėlto šiaip taip įsimurdė. Pakrantis vos spėjo braukti nuo kaktos sodriai rasojančią prakaitą, bet jo žmona žiūrėjo į jį skatinančiai šypsodama, tartum sakydama: "Pakentėk, balandėli, gamtos prieglobstyje atsigavinsi."

Kadangi dar reikėjo persėsti, tai Pakrantis ir Kanapienę seimos pasiekė žvėryną maždaug po pusantros valandos.

Patenkinti baigę nemalonų įžangą į gamtos prieglobstį, jie laimingi pasipylė iš tvankaus autobuso į gražiai išcamentuotą ir labai saulės įkaitintą aikštę, kuri kažin kaip neišvengiamai vedė į mažą stotelę, iš kurios kas keletas minučių ėjo mažas, miniatiūrinis traukinukas į tolimesnę gamtos prieglobstį. Vaikai buvo sužavėti mažu garvežėliu.

Traukinėliui atėjus, visi skubėjo atsistoti į patogesnes vietas ir, žinoma, be pasistumdymo neapsėjo. Kai visi susėdė, garvežukas linksmai švilptelėjo ir pasileido apyjaunio miško link, kur jau mirgėjo minios žmonių. Traukinėlis dundėjo gyvai, o Algis ir Kanapienė po pat amžiaus sūnus, Sarūnas, iš pasitenkinimo, kaip jauni Tarzanai, šūka vo kovingus šūkius, amerikoni-

kai jiems pritarė, o motinos nuolankiai šypsojosi, be abejojimo, širdyse gerėdamosios savo atžalų sveikata, entuziazmu ir smarkumu. Kitoje geležinkelio pusėje, už tvoros, buvo matyti tviskančių saulėje automobilių nugarų juos. Ir kai po kelių minučių traukinukas vėl pergalingai švilptelėjo sustoję kitoje miniatiūrinėje stotelėje visi, jau truputį apsvaigę pirmaisiais gamtos padvelkimais, linksmai lipo iš vagonėlių, nekantriai skubėdami gerėtis kitais gamtos burtais.

Iš stotelės Pakrantis ir Kanapienę seimos pateko tiesiai į mažą ir labai simpatingą beždžionių plantaciją. Pakrantis Algiui jos labai patiko. Ypatingai jis negalėjo atsigręžti kaip jos grakščiai gaudydavo savo gaunotomis rankomis jo ir kitų vaikų mėtomus valakiskus riešutus. Ir kai reikėjo palikti tą Afrikos kaimelį, jis užsispyrė neiti. Nors Pakrantis sūnaus kaprizai labai siutino, bet jis to nepadarė ir vaiko ožius sutvarkyti paliko žmonai. Pagaliau, juk jina! atgabeno jį į gamtos prieglobstį...

Palikę beždžiones, jie užsuko į aukštą pastatą, kur nosį rietė neišpasakytas dvokimas. Mat čia gyveno raganosiai. Tą jaukų gamtos kaimelį jie pasiskubino aplėisti ko greičiausiu.

Paskum tiesiausiai keliu jie nužingsniavo į ožių bei ožkų karalystę. Čia po žmogaus rankos padarytas uolas karstėsi ožkos ir ilgabardžiai ožiai. Ponia Kanapienė tie gyviai kažin kodėl labai patiko. Pakrantis ta progą neiškenė kažin ko nesumurmėjęs apie moterų būdo panašumą su tais ilgabardžiais padarais. Ponia Kanapienėnė kažin kodėl tą nekaltą pastabą priėmė savo adresu ir smarkiai atkrito, jog moterų ir ožkos nerūšios nieko bendro, kai tuo tarpu vyrų, jei jie neišsiskustų, būtų ožių iškirpti portretai. Ponia Kanapienė priekaištaujančiai šūktelėjo: "Adelė!", bet už jos nugaros pritariamai linkčiojo galvą Pakrantis. Į bebręstąjį konfliktą paskubėjo įsikisti ponia Pakrantienė ir, paeimusi po ranka savo kaimynę, nusivėdė ją toliau, mesdama, tačiau, vyrui nieko gero nežadantį žvilgsnį.

Karštis, žvėrių įvairūs kva-

pai, minia Pakrantį neišpasakytai erzino. Jis svajojo apie ramų gamtos kaimelį...

Pagaliam, konfliktas įvyko jei ne tarp tėvų, tai tarp vaikų. Kaip viskas prasidėjo, niekas nepastebėjo, tik ponia Kanapienėnė aiškėjo, kai vaikai jau susikibė už apykaklių smarkiai voliojosi ant žolės. Pakrantis, pagaliau suradęs šokią tokią pramogą, ėmė kvatoti. Ponia Kanapienė žiūrėjo į rungtynes truputį susirūpinęs, lyg žmogus, kuris uždėjo nemenką sumą už vieną imtynininką, šiuo atveju savo sūnų.

Bet į reikalą kiek kitaip pažūrėjo žmonos. Jos puolė prie vaikų, ir kiekviena, pasigavusi savąjį už pažastų, šiaip taip juos išskyrė ir pradėjo tvarkyti jų veidus ir apdarą. Vaikai iš tolo spardėsi vienas į kitą kojomis. Paskum, kiekviena pasiėmė savo vaiką už rankos ir, net nežvilgtelėjusi, į vyrų pusę, nusivėdė juos toliau. Vyrų, tartum jausdamiesi kažin kuo nusikalte, nusekė paskui.

Paskum Algis pasiūlė savo tėvui užėiti į beždžionių teatrą. Pakrantis jau buvo taip pavargęs, kad nebenustebė, jog tokio "teatro" esama. Jis nusekė nesipriešindamas. Tai buvo mažas amfiteatras, kurio viena dalis buvo po stogu, o kita po grynų dangum. Kadangi po stogu vietos jau buvo užimtos, tai jie turėjo sėdėti saulėkaitoje.

Už grotais aptvertos nedidelės scenos keturios beždžionės rodė savo meną. Viena, 30 metų senė, ypatingai buvo vikri. Ji važinėjo visokio pobūdžio dviračiais pasisodinus viena beždžione priešakyje, kita užpakalyje, o didžiausią savo gudrybę ji, tur būt, parodė tada, kai jos treniruotojas užmovė jai ant pakaušio suglamžytą skrybėlę, uždėjo ant nosies akinus, praturtintus įspūdė ir jos plačius nasrus pypkė ir, padavus į ranką lazdelę, paleido ją vaikščioti pagal grotus. Beždžionė vaikščiojo linkiūdama, pakilodama skrieblę, patraukdama pypkę ir buvo panaši į profesorius. Vaikų entuziazmui nebuvo galo, o Pakrantis jautė, kaip bėga prakaitas per nugarkaulį.

Kai beždžionių teatras pasibaigė ir jie atsistojo eiti, Pakrantis jautėsi labiau pavargęs, kaip po aštuonių darbo valandų

KARIAI NENULEIDO GALVOS

Vyt. Alantas

Prieš porą metų, kai artėjant lapkričio 23-ajai vienu kitur buvo užsiminta apie Lietuvos kariuomenės šventės paminėjimą, iš Kanados kilo ir JAV lietuviškojo spaudos išsiplėtė ilgos diskusijos — ar reikia, ar verta tą šventę jau daug kur buvo gražiai minėta be jokių diskusijų. Šmet, jei šiaip jau tu minėjimų ir nebuvo ypatingai daug, tai vienu atžvilgiu lapkričio 23-čioji susilaukė vertingiausio ir apčiuopiamiausio atžymėjimo. Būtent, šių metų lapkričio 23-čiosios proga šioj pusej vandenyno atgijo Lietuvos karių laikraštis — žurnalas Karys.

Kaip Lietuvoj jis buvo ne vien karių, bet ir plačios visuomenės skaitymas, taip ir čia jis atrodė vertas ne vien buvusių karių, bet ir visų lietuvių dėmesio.

Tarp daugelio didesnių ir mažesnių vertės straipsnių ypatingai pažymėtinas pulk. K. Griniaus straipsnis "Lietuvieji metai", kuriame autorius labai įdomiai nag-

rinėja paskutiniojo karo eigą. Straipsnis šiame numeryje dar nebaigtas.

Iš viso atgijęs Karys dvelkia nepriklausomos Lietuvos Kario dvasia. Ir ne nuostabu, nes jį ir vėl mums paren-gė buvusieji Lietuvoj to laikraščio redaktoriai — kpt. S. Urbonas ir St. Butkus, prie šio laikraščio praleidęs didžiausią savo gyvenimo dalį.

Iš visų straipsnių dvelkia mintis, kad Lietuvos kariai, nors ir nelaimingų aplinkybių išblaškyti, nėra nusiminę dėl ateities ir neturi pamato rausti dėl praeities. Neapgalvoti ar piktos valios prie-kaištai — kodėl neapgyne Lietuvos — nesukėlė juose nepamatuoto nuotaikos kri-timo ir jie nenuleido galvos, nenustojo pasitikėti mo, Lietuvos kario vardo garbingumu. Kariai įvertina Lietuvą ištikusią nelaimę, pergyvena ją drauge su visais ar net jautriau už kitus, bet kaip nelaimę, o ne kaip gėdą, kurią vienas kitas nesuprātėlis arba Lietuvos priešų tarnas norėtų jiems prisiegti.

Šią mintį jau nebe pirmą kartą pabrėžia savo straipsnyje ir gen. S. Raštikis. Jis dar kartą tarp ko kita kartoją savo jau ankščiau tai šen tai ten paskelbtą mintį, kad dėl 1940 metų Lietuvos įvykių "kariuomenės negalima kaltinti, nes jie buvo milžiniškų išorinių faktorių ir mūsų tuometinės politinės ir karinės vadovybės, ar ne pačios kariuomenės sprendimų išdava."

Ši mintis, ypač, kai ji gir-dima iš šių lūpų, kas kartą sukelia abejonų — ar ji savo vietoj?

Atrodo, kad jos autorius nori kiekviena proga pabrėžti tą faktą, kad 1940 metais jis nebuvo Lietuvos kariuomenės vadu. Tos minties kartojimas lyg ir reiškia tam tikrą įtaigą: "Supraskit, jeigu tai būčiau buvęs aš, tai kariuomenės vadovybės sprendimas būtų buvęs ki-

— Tu visai nemoki elgtis su žmonėmis. Tu visą laiką vaikščiojai susiraukęs ir nieko nekalbėjai. Nesuprantu, ką tau padarė ponia Kanapienėnė, kad tu ją beždžione išvadina! Aš iš paskutiniųjų stengiausi tave išgauti į gamtą, kurios, tu sakaisi, taip pasilgęs, o kaip tu įvertinai mano pastangas? Ir pagaliau, aš visai tavęs nebesu-prantu, koks tu tėvas: vaikas mušai, voliojai po purviną žemę, o jis sau kvatojai si šonus įsirišęs!

Pakrantis buvo per daug pavargęs, kad būtų bent kiek norėjęs dalytis toliau įspūdžiais su žmona apie tą iškylą į gamtos prieglobstį...

fabrike. "Matyt, aš jau visai būsiu atpratus nuo gamtos prieglobščio", pagalvojo jis. Bet kai jis užsiminė apie namus, žmona atsakė labai nustebusi:

— Kaip tai? Juk mes dar nematėme gėlyno...

Ir jie dar apie porą valandų ieškojo gėlyno, kurio, žinoma, nerado.

Parvažiuojant vėl reikėjo laukti autobuso ir pasispaudyti su žmonėmis. Kai pagaliau jie atsikūrė namie, žmona tą iškylą į gamtos prieglobstį užbaigė tokiomis žodžiais:

— Tu visai nemoki elgtis su žmonėmis. Tu visą laiką vaikščiojai susiraukęs ir nieko nekalbėjai. Nesuprantu, ką tau padarė ponia Kanapienėnė, kad tu ją beždžione išvadina! Aš iš paskutiniųjų stengiausi tave išgauti į gamtą, kurios, tu sakaisi, taip pasilgęs, o kaip tu įvertinai mano pastangas? Ir pagaliau, aš visai tavęs nebesu-prantu, koks tu tėvas: vaikas mušai, voliojai po purviną žemę, o jis sau kvatojai si šonus įsirišęs!

Pakrantis buvo per daug pavargęs, kad būtų bent kiek norėjęs dalytis toliau įspūdžiais su žmona apie tą iškylą į gamtos prieglobstį...

— Tu visai nemoki elgtis su žmonėmis. Tu visą laiką vaikščiojai susiraukęs ir nieko nekalbėjai. Nesuprantu, ką tau padarė ponia Kanapienėnė, kad tu ją beždžione išvadina! Aš iš paskutiniųjų stengiausi tave išgauti į gamtą, kurios, tu sakaisi, taip pasilgęs, o kaip tu įvertinai mano pastangas? Ir pagaliau, aš visai tavęs nebesu-prantu, koks tu tėvas: vaikas mušai, voliojai po purviną žemę, o jis sau kvatojai si šonus įsirišęs!

Pakrantis buvo per daug pavargęs, kad būtų bent kiek norėjęs dalytis toliau įspūdžiais su žmona apie tą iškylą į gamtos prieglobstį...

— Tu visai nemoki elgtis su žmonėmis. Tu visą laiką vaikščiojai susiraukęs ir nieko nekalbėjai. Nesuprantu, ką tau padarė ponia Kanapienėnė, kad tu ją beždžione išvadina! Aš iš paskutiniųjų stengiausi tave išgauti į gamtą, kurios, tu sakaisi, taip pasilgęs, o kaip tu įvertinai mano pastangas? Ir pagaliau, aš visai tavęs nebesu-prantu, koks tu tėvas: vaikas mušai, voliojai po purviną žemę, o jis sau kvatojai si šonus įsirišęs!

Pakrantis buvo per daug pavargęs, kad būtų bent kiek norėjęs dalytis toliau įspūdžiais su žmona apie tą iškylą į gamtos prieglobstį...

— Tu visai nemoki elgtis su žmonėmis. Tu visą laiką vaikščiojai susiraukęs ir nieko nekalbėjai. Nesuprantu, ką tau padarė ponia Kanapienėnė, kad tu ją beždžione išvadina! Aš iš paskutiniųjų stengiausi tave išgauti į gamtą, kurios, tu sakaisi, taip pasilgęs, o kaip tu įvertinai mano pastangas? Ir pagaliau, aš visai tavęs nebesu-prantu, koks tu tėvas: vaikas mušai, voliojai po purviną žemę, o jis sau kvatojai si šonus įsirišęs!

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ

52 autentiškos fotografijos — bolševikų darbų Lietuvoje 1941 birželio mėnesį liudininkės. Trumpi ir tikslūs paaiškinimai lietuvių ir anglų kalbomis.

Gaukama DIRVOJE.

Kaina 75 c.

J. Ašmys.

TREMTIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Eina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui.

TREMTIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio
Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuoigis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTI, REMIAME VOKIETIJOJE LIETUVIUS — BE UŽJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

dar abejonių klupdomas, spaudė gazą. Juodoji rodyklė svyravo ties 40. Daugelis mašinų prauždavo aplenkdamos jį. Tiesiai Tvirbutų gyvenimo įvykiai buvo aprašomi laikraščio skiltyje: IŠ MŪSŲ PADANGES.

Maždaug po savaitės, kai Tvirbutas buvo pamėginęs baigti su senuoju gyvenimu, pasirodė toks gabaliukas:

Iširo graži lietuviška šeima

"Mūsų kolonijoj Oakland tvistai, gražiai gyvenono ponai Tvirbutai, Petras ir Helena. Visi juos laikė kone už pavyzdinius. Abudu nebuvo tinginiai. Abudu dirbo, buvo geri darbininkai ir patogiai pradėjo gyventi nuosavam nusipirktam name, labai gražioje ir turtingoje apylinkėje, 1372 W. Fortune Ave. Kartais tik nusiminavo, kad garbys per eilę metų aplenkia juos.

"Bet štai, gal prieš kokiais dvi savaites susiradė garbys ir padovanojo aštuonių svarų lėlę — buinų berniuką. Buvo apvaikščiotos labai iškilingos krikštynos. Berniukas gavo vardą Billy. Kūmų vietoje sėdėjo jų giminės: Mr. Stanley A. Sutkus, iš 2839 W. Noise St., ir Mrs. Stella P. Palubis, iš 4035 N. Skotih Ave. Mrs. Palubis yra sesuo Mrs. Helen O. Tvirbut, kurios vyras Tadas nelabai seniai pasimirė. Savo atsilankymu pagerbė krikštynas labai

daug nusipelnęs lietuviams garsus advokatas ir real estate Mr. Paul N. Barnett - Barniūnas, iš 1372 E. Omaha Ave. Taip pat atsilankė ir Smyth Co. direktorius Mr. Zdenek S. Peska. Buvo daug ir kitų svečių bei giminų.

"Kas gi galėjo pamanyti, kad atsiras pašaliniai neatsakomingi gaivalai, kurie sudrumstė tą gražų ir laimės aplankytą gyvenimą. Neapsikęsdama kalbomis ir prasidėjęs nesupratimams iš vyro pusės, Mrs. Tvirbut užvedė teisme išsiskyrimo bylą. Kiek girdėti, ji neprašo iš savo vyro užlaikymui savęs ir sūnaus, tik reikalauja grąžinti jai tą dalį, kurią įdėjo savo uždirbtais pinigais. Dabar eina derybos, kiek ji turės gauti.

"Labai nepatenkinta šituo visu reikalu Mrs. Ona Bitinienė, Mrs. H. O. Tvirbut motina. Ji yra kilusi Lietuvoj, iš Kirdeikių, tad to krašto žmonės mėgiami jų svečiai. Pagal tėvus vadinosi Dargužytė. Lietuvoj jie buvo garsūs ir jų šeimos papročiai dar stipriai palaikomi ir čia. Būdamas Lietuvoj su jų šeima gyvenau artimoj kaimynystėj.

"Mrs. Ona Bitinienė labai susisielojė ir daug pergyvena. Gaila moteriškės. Reiškiami jai nuodirdžiausi mūsų užuojautą.

Senas Draugas M.

Po dviejų mėnesių:

Visai netikėtos vestuvės

"Mrs. H. O. Tvirbut, pagal tėvus Bitinaitę, kai persikyrė su savo vyru, apsigyveno tėvų namuose. Iš vyro jai priskyrė \$8520. Užsidirbdama, žinoma, galėjo gyventi ir auginti sūnų. Bet koks gyvenimas vienos moteriškės. Niekas nepavydėtų daug. Dabar tai tikrai galės pavydėti. Ją veda pats Direktorius Mr. Z. S. Peska. Žada būti labai šaunios vestuvės. Svečių numatyta iki trijų šimtų. Užordeliuotas pats geriausias hotelis SWAN. Lauksime. M.

Dar po šešių savaitų:

Petras Tvirbutas apleidžia mus

"Mr. P. B. Tvirbut visai nenupelemtai didelį skausmą apturėjo. Iš tos tužmasties, o gal ir susikrimitimo turėjo parduoti namą ir visa kita užbaigti. Nieko nelaukdamas tuojau išvyksta. Sakosi, kad dabar į Arizoną. Noriu, sako, pirmiausia pasilsėti, o paskum — pažiūrėsim.

"Ką dabar veiks, irgi nežino. Tik, sako, kietai griebėsi gyvenimą už ragų ir parklūpysiu ant kelių. O, jis tai gali! Iš jo visako galima tikėtis.

"Mums labai gaila išsiskirti su Mr. Tvirbutu. Turėjom labai gerą sugyvenamą kaimyną, žmogų ir didelį visuomenės veikėją. Jis nuolat skaitė laik-

raščius, užsiprenumeruodamas visiems metams, dalyvavo Pabarės shore, sporto klubuose ir kitur. Prigulėjo prie Dariaus ir Girėno posto. Duodavo ir aukų, neskūpus buvo.

"Linkime ir tolimesniame jo gyvenime daug laimės ir pasisekimo. Taip pat nenustojame vilčių, kad jis mūsų neužmirš ir dažnai atsilankys čionai. Jis pats prižadėjo. Sako, niekad neužmiršiu, kol gyvas būsiu.

Senas Draugas M.

Seno Draugo M. pagalba galima būtų ir baigti apie Tvirbutus. Smulkmenas gana teisingai surašė jis, beveik protokoliškai. Tik pats svarbiausias, esminis dalykas kažkodėl sukta nutylėtas. Maža to, kad nutylėtas, bet dar pašaliniais nukrypimais gerokai aptemdytas. Todėl skaitytojams ir gali būti neaišku: kaip gi galų gale susidėjo aplinkybės, kad "iširo graži lietuviška šeima"?

Samoningai sakau, kad sukta nutylėjo, nes turėjo žinoti. Bematant apie tai buvo patyrusi Bitinienė, Helen sesuo Stella, Muraškienė ir kitos artimesnės kaimynės. Todėl ir Senas Draugas M. negalėjo nežinoti.

Dramatiškiausia scena įvyko rytą, kai tik grįžo Tvirbutas. Helen, pasiro-

tokis." Netvirtinu, kad gen. Raštikis kaip tik tą nori pasakyti, bet tebūnie leista pastebėti, kad kelis kartus gir-dint čia minimą pareiškimą kaip tik iš jo, ne vienam to-kia mintis lenda į galvą...

Visų pirma, minėtas pareiškimas savyje nėra visai nuoseklus: "pačios kariuomenės" sprendimų, kaip tokius atvejais pasielgti, iš viso nebūna, nes kariuomenėnė gi nebalsoja, ar priešintis, ar trauktis, ar pasiduoti. Kariuomenė gali būti kaltinama tik tada, kai ji neparodo noro vykdyti vadovybės įsakymo kovoti. Todėl aiškini-mas, kad negalima kaltinti kariuomenės už nesipriešini-mą, kai buvo įsakyta nesi-priešinti, nei nereikalingas, tai savaime aišku. Čia ir te-gali būti kalba apie vado-vybę.

Kitas klausimas, ar ir vado-vybė, kaip karinė, taip ir politinė, irgi ar negali panašiai teisintis, kad ne ji ga-lėjo įvykius nulėmti, kad juos nesuprātėlis arba Lie-tuvos priešų tarnas norėtų jiems prisiegti.

Antra vertus, jeigu gen. Raštikis iš tikrųjų siūlo mums mintį, kad jis būtų kitaip dalykus sprendęs, tai ta mintis irgi keltų stiprių abejonių. Juk 1940 m. birželio 15 d. jam buvo pasiūlyta ministerio pirmininko vie-ta — pirmininko tokios vy-riausybės, kuria Maskva, bu-vo spėjama, bus patenkinta. Gen. Raštikis buvo sutikęs stoti šitokios vyriausybės priešaky. Vadinas, buvo pa-siryžęs eiti ne priešinimosi, bet nuolaidų keliu. O kai ka-tastrofa jau įvyko, jis pats buvo paskirtas vykdyti Lie-tuvos kariuomenės "per-tvarkymą", kitaip sakant, likvidavimą. Ir jis tai vykdė. Tai nėra kaltinimas. Tai dar-ryti priverstė milžiniški fak-toriai. Bet tai nėra paskati-nimas galvoti, kad kita ka-rinė vadovybė tikrai 1940 metų birželio 15 dieną būtų kitaip pasielgusi...

J. Ašmys.

(Bus daugiau)

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

BOLŠEVIZMO, NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

22)

KĄ PALIETĖ BOLŠEVIKINĖ AMNESTIJA LIETUVOJE

VI. Minvydas

Kaip politiniai kaliniai, taip ir kriminaliniai kaliniai, iš Lietuvos kalėjimų buvo paleidžiami masiškai. Tų paleidimų gausumą gali parodyti šitokie duomenys, surinkti iš jau minėtos Saugumo Departamento bylos, kurioje surašyti pavardėmis visi bolševikų paleistieji kaliniai:

Paleistųjų kriminalinių nusikaltėlių

- 1) Iš Kauno sunkiųjų darbų kalėjimo 81
- 2) Iš Šiaulių kalėjimo 133
- 3) Iš Ukmergės ir Utenos kalėjimų 107
- 4) Iš Marijampolės kalėjimo 82
- 5) Iš Panevėžio kalėjimo 105
- 6) Iš Raseinių kalėjimo 15

Iš visų kalėjimų 525

Toks gausus kriminalinių nusikaltėlių išlaisvinimas sunaikina paaiškinamas. Bolševikinių metų praktika parodė, kad bolševikai Lietuvoje tikrai protegavo įvairiausių nusikaltėlių ir įvairius padarė, kurie tada galėjo daryti, ką tik jie norėjo. Jų palinkimai savivaliauti ir ramius gyventojus skriausti tais laikais galėjo plačiausiai pasireikšti. Nelabai klysimė galvodami, jog bolševikai, paleidę daugiau kaip pusę tūkstančio kriminalinių nusikaltėlių, tikėjosi kaip tik juos panaudoti "socializmo statybai", kaip jie mėgdavo didžiulius. Lietuvą valdantiems bolševikams iš karto buvo aišku, kad jie nusikaltėliškam komunistiniam veikimui ir lietuvių tautos naikinimui padorių žmonių negalės panaudoti. Tam darbu reikėjo ieškoti talkininkų arba tarp savo agentų, kurių tikrai buvo tik saujelė, arba tarp kriminalinio nusikaltėlio elemento. Išlaisvintas iš kalėjimų šis kriminalinis elementas turėjo kuo nors atsidėkoti bolševikams už bausmių dovanojimus ir visomis savo jėgomis prisidėti prie bolševikų santvarkos įgyvendinimo Lietuvoje.

Iš antro pusės, bolševikams būtinai prireikė vietos kalėjimuose. Tiesa, jie labai padidino kalėjimų skaičių Lietuvoje. Kaip žinoma, kalėjimais buvo paversti keli vienuolynai ir kiti šiam reikalui greitomis pritaikyti pastatai. Tačiau vistiek ir juose kalinių bolševikiniais metais buvo nepaprastai daug. Nei viename kalėjime iki bolševikų įsiveržimo nebuvo tiek daug kalinių, kiek jų buvo bolševikų valdymo metais. Pavyzdžiui gali būti paimtas kad ir Kauno sunkiųjų darbų kalėjimas. Kauno kalėjime normaliai galėjo sutalpinti 700 kalinių.

Bolševikų okupacijos pirmomis dienomis, nors iš kalėjimų buvo masiškai paleidžiami ne tik politiniai, bet ir dauguma kriminalinių nusikaltėlių, kalinių skaičius Kauno sunkiųjų darbų kalėjime ne tik nesumažėjo, bet nuolat augo. Per pirmą bolševikinį mėnesį tas skaičius jau praėjo 2,000 kalinių, 1941 m. balandžio 29 d. pasiekė rekordą. Tą dieną Kauno sunkiųjų darbų kalėjime buvo net 2,176 kaliniai. Reikia pasakyti, kad visu bolševikmečiu Kauno sunkiųjų darbų kalėjime kalinių skaičius sukosi apie 2,000 suimtųjų. Tik vienu laiku, pradėjus plačiau vykdyti masinius tremimus į sovietų sąjungos priverčiamųjų darbų stovyklas, tas skaičius buvo nukritęs iki 1,770 kalinių.

DIRVOS ATSTOVAI

į kuriuos galima kreiptis visais DIRVOS prenumerato ir skelbimų reikalais:

Baltimore, Md.

Antanas Česonis, 620 W. Cross St.

So. Boston, Mass.

Brunonas Kalvaitis, 545 East Broadway.

Chicago, Ill.

Jonas Papienas, 4416 So. Hermitage Ave.

Dayton, Ohio

J. A. Urbonas, 1302 Lamar St.

Detroit, Mich.

L. Bulgarskas, 7313 Navy Ave.

Newark, New Jersey

A. S. Trečiokas, 314 Walnut St.

New York - Brooklyn

Antanas Sodaitis, 57-56 63rd St., Maspeth, N. Y.

Waterbury, Conn.

Vladas Varneckas, 2157 N. Main St.

Hamilton, Canada

Bronius Vengrys, 227 Brant St.

Montreal, Canada

Stepas Kęsgaila, 6882 Beaulieu St.

Toronto, Canada

Jonas Paršeliūnas, 514 Euclid Ave.

Anglijoje

Jonas Palšis, 10, Warrel's Terrace, Bramley-Leeds.

Australijoje

Povilas Lukošius, 178 Wakefield St., Adelaide, S.A.

MŪSŲ KALBA

Redaguoja
Pranas Skardžius

KURGI TAS PRANAŠUMAS?

5. Liaudinės ir neliudinės svetimybės

Lig šiol maža kas temėgino visuotini vartoti jotą sambalsinę tarptautinių svetimybių garsų grupę, ir dabar niekas to konkrečiai nesiūlo: tai jau tikrai būtų pagrindinė svetimybių rašybos reforma, ir dėl to vartotojams nemaža ką tektų iš pagrindų persimokyti; tas persimokymas, žinoma, sudarytų ir didesni sunkumų. Todėl dabar tegali būti diskutuojamas ligšiolinis nerašytas ir griežtai neformuluotas nusistatymas, kuriuo suliaudėjusios, plačiau vartojamos žmonių kalboje įsigalėjusios svetimbės turės būti vartojamos jotas, o neliudinės, gyvojo žmonių kalboje rečiau sutinkamos ir daugiau šviesuomenės, mokytinių kalbų vartojamos svetimbės jau turinčios būti rašomos be joto.

Bet čia tuojau kyla klausimas: kurgi yra kokia nors pastovesnė riba tarp suliaudėjusių ir nesuliaudėjusių tarptautinių svetimybių? Kas tikrai pasakys ir konkrečiai pavyzdžiais pavaizduos, kurios būtent tarptautinės svetimbės neabejojamai yra liaudinės, o kurios neliudinės? Ligšiolinė vartoseną tam neduoda jokio aiškaus kriterijaus: vieni tas pačias svetimbis vartoja su jotu, kiti be joto, kitaip sakant — daugelis dėl to neturi jokio nusistatymo. Ligšiolinėse įvairiose rašybos reformos komisijose šis klausimas buvo gana ilgai ir visokeriopai svarstomas, bet patenkinamos išieštos nebuvo rasta. Ir tai yra savaime suprantama: šiuo didžio tempo metu dažnos svetimbės labai greit patenka į bendrinę kalbą ir bemaž jote paplinta. Pvz. radaras yra atsiradęs tik šio karo metu, bet dabar jį jau pažįsta visos kultūringosios kalbos; jis plačiai pažįstamas ir mūsų bendrinėje kalboje. Arba

Taigi, ir būtinumas kaip nors praturtinti kameras, nuolat kemsamiems į kalėjimus lietuviams patriotams, vertė bolševikus paleidinti iš kalėjimų kriminalinius nusikaltėlius. Tarp paleistųjų kriminalinių nusikaltėlių, išaiškinus už ką jie buvo bausti, atrasta 119 žmogžudžių, 132 vagys, 49 plėšikai ir tt. Smulkesnis jų sugrupavimas nusikaltimų rūšimis atrodė šitaip:

1) Žmogžudžiai:

Sprendimas
1935 metų rugsėjo mėnesio 26-27 dieną
Lietuvos Respublikos vardu
Kartuomenės Teismas
... Teismo pirmininkaujančio paklausti, teisiamieji pareiškė teismui, kad jie:
... 2. Mykolas, sūnus Sebastijono, Pažiūra, gimęs 1911 m. rugsėjo 26 dieną Ukmergės apskrityje, Zemaikio valsčiaus, Slabados kaime, gyvenęs Kaune, nevedęs, baigęs 2 gimnazijos klases, Lietuvos pilietis, lietuvis, katalikas, darbininkas, beturintis, karinę prievolę atlikęs 2 pėst. pulke ir ateistas į atsargą 1934 metais, esąs baustas: 1) Šiaulių I nuovados taikos teismo 1929 m. lapkričio 22 d. sprendimu už nusikaltimą, įmatytą Baudž. Stat. 51, 581 str. 1 d. (vagystę) 2 mėnesiais paprastojo kalėjimo lygtinai, jei per tris metus nenusikaltų; 2) Šiaulių Apygardos Teismo 1930 m. rugsėjo 30 dienos sprendimu už nusikaltimą, įmatytus B. St. 51, 583 str. 1 d. 2 p. (ginkluota vagystė) vieneriais metais sunkiųjų darbų kalėjimo ir 3) Kauno III nuovados taikos teismo 1932 m. gruodžio 7 dienos sprendimu už nusikaltimą, įmatytą B. St. 581 str. 6 savaitėm paprastojo kalėjimo; bausmės atlikęs;

... Teismas rado įrodyta, kad laikotarpyje nuo 1934 metų rugsėjo mėnesio antrosios pusės iki tų pačių metų gruodžio mėn. 7 dienos Marijampolės, Kauno ir Alytaus apskrityse veikė nusikaltėlių sąjunga, susidariusi nemažiau, kaip iš trijų asmenų ir turinti tikslą grobti svetimą turtą ir, kad Alfonsas Karpavičius, Mykolas Pažiūra, Balys Dijokas ir Mykolas Kochanavskas priklausė prie šios sąjungos ir pripažino juos kaltais tuo, kad jie, būdami aukščiau paminėtų nusikaltėlių sąjungos nariais, padarė šiuos nusikaltimus:
Alfonsas Karpavičius, Balys Dijokas ir Mykolas Pažiūra 1) 1943 m. rugsėjo mėn. naktį iš 18 į 19 dieną Birštono valsčiaus Nėdinių kaime, per karo stovį, norėdami pasipelninti, tarp savęs susitarę ir bendrai veikdami, visi trys, būdami ginkluoti peiliu, išmūšė langą su rėmais, įlindę į vidų, sudavę Tamaševičiui kietu buku dauktu į galvą, padarydami lengvą kūno sužalojimą, užlipo keliais ant krūtinės ir grąsino papiausia arba uždegia, o Tamaševičienę parmetė ant žemės ir, grąsindami papiausia ir baidydami su peiliu sėdyne, kuo padarė lengvą kūno sužalojimą, bet ypač kankinamą būdu, reikalavo atiduoti ginklus. Vėliau Tamaševičių surišo, užvertė drabužiais ir pagrobė 1,027 litus, 10 rusų aukso rublių ir skilandį, du ritinius drobes, 7 rankšluosčius, 3 staltieses, 2 užvalkalus, iš viso 119 litų vertės;

... 3) Alfonsas Karpavičius ir Mykolas Pažiūra tų pačių metų lapkričio 14 d. apie 10-11 val. Pažaislio valsč. Grindupio kaime, per karo stovį, tarp savęs susitarę ir bendrai veikdami, įsibrovę į Juozo Bieliajevo trobą, pagriebę jį už gerkles ir pradėjo smaugti, vėliau apsuiko kaliniais galvą ir užrišo rankšluosčiu, surišo užpakalyje rankas ir kojas, grąsindami papiausia, pareikalavo atiduoti pinigų, ir, norėdami pasisavinti, pagrobė 9 litus ir vieną rusų rublį;

(Bus daugiau)

niam rašytojui nelengvai suprantamas, ir žymiai palengviname pačią vartoseną: amoniakas, salmiakas, maniakas rašome vienodai, be joto; be joto rašome diakonas, diametras, diabolos, taip pat milijonas, kvadrilijonas, bilijonas, embrijonas, Albijonas, violetinis šalia viola, gloriola, miliardas šalia miliardas, briljantas šalia aliantas, klientas šalia koeficientas (ne koeficientas!) ir tt.

Šitaip lengvai galime elgtis ypač dėl to, kad iš vienos pusės, kaip jau anksčiau esu įrodęs (žr. Dirvos 47 nr.), apamai nelinkstame bendrinėje kalboje tarptautinių svetimybių liaudinti arba slavinti, iš kitos pusės sambalsinis jotas paprastai nevartojamas ir atitinkamos lietuviškos bendrinės kalbos garsų grupėse, pvz. pasiūlo, pasiūmė, ne pasijilo, pasijėmė ir kt. (žr. Dirvos 45 nr.). Pagaliau joto nevartojimas sambalsinėse tarptautinių svetimybių garsų grupėse didžia dalimi yra susijęs su žymesniu V. Europos bei antikinių kalbų vartoseną: jeigu mes nelinkę liaudinti tikrinių vardų Diana, Indiana, Makavelis, Dionisas, Diokletianas, Dioskuras, tai, norėdami būti nuoseklūs, juo mažiau galime liaudinti (rašyti su jotu) išvestinius bendrinius žodžius dioskuras, makiavelizmas (machiavelizmas), sionizmas (šalia Sionas) ir kt. Ir dar daugiau: nevartodami joto daugelyje kitų sambalsinių grupių (pvz. tarp a ir e, o ir e ir kt.), kur mūsų kaimiečiai taip pat dažnai tą jotą taria, tai tolygiai juo mažiau turime pagrindo rašyti jotą tik tam tikrose garsų grupėse, daugiausia tarp i ir a, i ir o, i ir e; pvz. nerašant ajeroplanas, koeficientas ir kt., visai nuosekliai šalia aeroplanas, aerodromas, koedukacija, koegzistencija ir kt. gali būti rašoma ir koeficientas, klientas, orientacija, orientas, diametras, biologija ir kt. (žr. šio straipsnio 2 skyrių Dirvos 45 nr.).

Kiek sunkiau yra su tokiomis svetimbėmis, kurios formaliai labai tiktų prie bejotinių žodžių kategorijos, bet dėl dalinės slaviskos kilmės galėtų būti jų jotas iš dalies ir pateisintas, pvz. mariononas, zakristijonas, Kristijonas ir kt. šalia Marianapolis, marionetė embrionas, Albionas, kvadrilijonas ir kt. nuosekliai galėtų būti rašoma ir marionas, Julionas, Kristionas ir kt., nes čia joto vartojimo aplinkybės yra visiškai vienodos. Bet šalia alijosių, dijokas, fijolka, grubijonas, parapijonas, Elijošius, Marijošius, Matijošius, Mesijošius, Tobijošius ir kitų slaviskų skolinių, kurių daugumo bendrinėje kalboje jau nebavartojame (pvz. jau sakome parapietis, Elijas, Mesijas, Tobijas, gajus "alijolus", žibutė arba žibuoklė "fijolka" ir kt.), galėtų būti ir zakristijonas, Kristijonas ir kt. Kas čia geriau tinka, turės padaryti ateitis.

Baigdamas šį savo straipsnį, noriu atsakyti į antraštės klausimą: kurgi tas pranašumas? Ogi štai kur:

1. Joto sambalsinė tarptautinių svetimybių garsų grupėse mes vistiek nevartojame visur, kur tas sambalsis pasitaiko ir kur mūsų liaudis jį taria arba galėtų tarti; pvz. lig šiol rašome ir toliau siūlome rašyti aeroplanas, koeficientas, ne ajeroplanas, koeficientas ir kt.

2. Sambalsinis jotas yra liaudinės kilmės arba slaviskos, bet, apamai imant, mes juo toliau, juo mažiau linkstame liaudinti arba slavinti tarptautines bendrinės kalbos svetimbis, ir ko mažiau vartodami tą jotą, mes drauge einame su šiuo bendru palinkimu, juo labiau, kad šio joto dažnai nevartojame bendri-

GEROS ANGLIES šaukite — EN 1-3300

Geriausią Pocahontą, kiaušinius ar gabalai
Mūsų anglis gera — Mūsų patarnavimas dar geresnisPabandykit ir įsitikinkit!
Skubus pristatymas

MAR-KET COAL CO.

1261 Marquette Ave. • Agnes Klemencic, Sav.

CLEVELAND, OHIO

Rudens laikas!

Tai yra laikas, kuris primena, jog jau laikas taupti, kad žmogus galėtų aprūpinti savo gyvenimo reikalus.

Clevelande Lietuvių Bankas yra puikiausia taupymo vieta, o po naujų patvarkymų dabar kiekviena taupymo knygtė yra Federal Insurance Corporation apdrausta iki \$ 10.000

Tai yra Jungtinių Valstybių valdžios užtikrinimas

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS
AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

Taupti galima ir laisvais! Prašykite informaciją paštu!

STANDARD FEDERAL SAVINGS
& LOAN ASS'N.

PIGIOS PASKOLOS NAMAMS

TAUPYK SAUGIAI ... mes per 41 metus visiems išmokėjome pareikalavimus
Turtas per 25 milijonus dolerių. Atsargos fondas per 2¼ milijono
U. S. Government Securities ir grynais pinigais per 12 milijonų
STIPRIAUSIA TAUPYMO ĮSTAIGA CHICAGOJE
Federal Savings & Loan Insurance Corporation narys

JUSTIN MACKIEWICH, PRESIDENT & MGR.
4192 Archer Avenue Chicago 32, Illinois
TELEFONAS: Virginia 7-1141

DARBO VALANDOS: Kasdien nuo 9 iki 4.
Trečiadieniais nuo 9 iki 12 dienų. Ketvirtadieniais nuo 9 iki 8 vak.

nėje kalboje ir grynose lietuviškuose sambalsiniuose garsų junginiuose.

3. Tokiais atvejais nevartodami joto, mes arčiau pasiliekame prie žymesnių V. Europos bei antikinių kalbų, iš kurių daugiausia yra kilusios arba gali būti kildinamos mūsų tarptautinės svetimbės, ir dėl to išvengiame daugelį priešių; pvz. šalia tikrų neliudinų svetimybių inicialias, miriada, biologija, sociologija ir kt. vienodai rašome ir tokias svetimbis, kurios lig šiol buvo tik tariamai laikomos liaudinėmis arba suliaudėjusiomis, pvz. amoniakas, briljantas, diakonas, miliardas, milijonas ir kt. Dėl tos pat priežasties vienodai rašome tiek bendrines, tiek tikrines svetimbis ir išvestines lytis; pvz. šalia diafragma, driada, maniakas, aksioma, biblioteka, embrionas, marionetė rašome ir Ariadna, Brianas, Indiana, Priamas, Niagara, Diogenas, Diokletianas, Dioskuras, Makiavelis, Sionas šalia dioskuras, makiavelizmas, sionizmas, etiopas (greta Etiopija) ir kt.

4. Vadinaujamųjų liaudinių arba neliudinų svetimybių riba yra labai negriežta ir nepastovi, todėl jos vietoje mėginama surasti aiškesnę, formalinę ribą; pvz. amoniakas arba diakonas savo kilmę ir rašybą gali visai nesisikirti nuo diametras, driada ir kt., todėl, nepaisant jų anksty-

vesnio ar vėlyvesnio paskolinimo laiko, jie rašomi vienodai, be joto.
5. Nuo tarptautinių svetimybių atskiriami aiškūs slaviskieji skoliniai, kur jotas drauge su visu žodžiu yra paskolintas, pvz. dijokas, fijolka, grubijonas, Mesijošius pijokas, prajovas ir kt., ir tas jotas juose paliekamas, išskyrus tokius iš jų, kurie savo forma gali būti prilyginti prie tarptautinių svetimybių, pvz. marionas šalia marionetė ir kt.
6. Joto nerašymas tarptautinėse svetimbėse (ne slaviskose skoliniuose) gali būti pateisinamas mūsų kalbos duomenimis, svarbesniu kultūringųjų kalbų atitikimimis ir pagaliau tuo faktų, kad daugumas jo jau nuo seniau yra pradėję vengti ir sambalsines garsų grupes be joto dabar jau daug kas gali tarti visi panašiai, kaip ir logika su kietu užuot senesnės inteligentinės liogikos, mechanikos, filija užuot mekaniko, pilijos ir tt. Todėl negalima pasakyti, kad šio joto nevartojimas tarptautinėse svetimbėse būtų nevykęs dalykas.
Šiais ir dar kitais sumetimais, kurie čia nebedestomi, aš šių dienų vartosenai nesu linkęs siūlyti jotą plačiau vartoti tarptautinėse svetimbėse, bet, priešingai, jo vartojimą kiek galint daugiau suvienodinti ir sumažinti nepateisinamų išimčių.
(Pabaiga)

Lietuvos egzilinės vyriausybės problema

Vliko delegacijos pasitarimas su S. Lozoraičiu

Kalba Vliko pirmininkas M. Krupavičius

Iš Eltos biuletenio

— Naudinga būt žinoti, ar ir kokių esama ginčų tarp Vliko ir diplomato? Visuomenė ir kai kurioj spaudoj apie tai kalbama.

— Tarp Vliko ir Lietuvos pasiuntinių jokių ginčų nebuvo ir nėra. Lietuvos laisvinimo darbas dirbamas darniai ir sutartinai. Ir vieni ir kiti supranta, kokios svarbos ir atsakomybės darbas dirbamas. Juokams krestti tame darbe vietos nėra kaip lygiai nėra vietos ir savo "aš" kaisioti. Suprantama čia kalbu apie principinio pobūdžio ginčus. Nekalbame apie atsitiktinius nuomonių išsiskyrimus. Bet tai skirtumai asmeniniai, kaip atskiro žmogaus atskira tuo ar kitu klausimu nuomonė. Juk, jei pats žmogus su savim ne visada sutinka ir, šv. Pavolo žodžiais tariant, dažnai daro ne tai, ko nori, bet tai, ko nenori, tai juo labiau gali atsirasti skirtumų tarp atskirų žmonių. Bet tai ne problemos.

— Ką daugiau, pirmininke, galit paaiškinti iš pasitarimų su p. Lozoraičiu, nei buvo delegacijos komunikate skelbta?

— Delegacija į Romą atvyko birželio 2 d. Apistojo lietuvių šv. Kazimiero kolegijoj, kur pastogę ir išlaikymą pasiūlė kolegijos rektorius Dr. Tulaba. Tada sutapę Tautos Fondai ir delegacija jam už tai dėkinga.

Birželio 3 d. buvo susisiekta su p. Lozoraičiu ir jis delegaciją pakvietė pietų. Po pietų jam pasiūliau pasitarti. Jis sutiko. Delegacijos vardu buvo pasiūlyta tokia darbų eilė: a) pasirengimas audiencijai pas šv. Tėvą, b) pasirengimas audiencijai pas De Gasperį, ir c) išsiaiškinimas santykių su Lozoraičiu. Ji buvo visų priimta. Pasitarimai truko kelis vakarus. Be delegacijos ir Lozoraičio nieks kitas pasitarimus nedalyvavo. Pasikalbėjimai vyko gana sklandžiai, tačiau ne be skirtingų nuomonių tarp delegacijos ir Lozoraičio. Bet ir vienos ir antros pusės norėta ilgų diskusijų vengt, nelietosi, kas skiria, surast tai, kas jungia, kad be įtarimų ir nepasitikėjimų galimas būtų praktiškas bendradarbiavimas. Tuo tikslu principiniai skirtumai buvo apeiti. Buvo apsiribota praktiško bendradarbiavimo projektu, kurį pateikė Užsienų Reikalų Tarybos Valdymo prof. Brazaitis. Lozoraitis su pateiktu projektu sutiko, bet paprašė jį palikti geriau įsiskaityt ir apgalvot. Sekančiame pasitarime Lozoraitis pareiškė, kad pasiūlyto projekto mintys jam priimtinos, bet yra įvykęs dalykas, kuris neleidžia jam susitarimo pasirašyti. O tas dalykas — delegacijos kaž kam prisistatymas egzilinės vyriausybės nariams. Delegacija tai kategoringai paneigė ir paprašė nurodyti, kas ir kam tai pareiškė. Paklaustas Lozoraitis, ar tą savo išvadą jis neremia žinute II Popolo laikraščio, kuris delegaciją vadina Lietuvos egzilinės vyriausybės nariais, atsakė, kad ne. Klūtis neišaiškinta ir ne delegacijai, ne Vlikui nepranešta. Tuo būdu pasitarimai ir baigėsi: susitarta, bet nepasirašyta.

— Ar negalima to susitarimo tekstą paskelbti?

— Kodėl ne? Tada nėra jokia laisvinimo organizacijos ar veiklos paslaptis. Prašau:

a) Keistis bent kartą per mėnesį žiniomis apie nuveiktus ar suplanuotus darbus minėtose srityse (politinėje, diplomatinėje, informacinėje);

b) pranešinėti vieni antriems iš anksto ir laiku rengiamų derybų ar žygių sumanymus ir tekstus, įteikiamų vyriausybės ar tarptautinėms organizacijoms notų, memorandumų ir pan. projektus, prašant dėl jų pasisakyti;

c) galimai periodiškai susitikinėti ir žodžiu aptarti Lietuvos laisvinimo akciją liečiančius klausimus, ypač svarbesnių tarptautinių konferencijų išvakarėse ar eventualių tarptautinių įtampų atvejais;

d) pabrėžti visur, kur reikia, organizacinį lietuvių vieningumą ir vadovaujančių veiksmų santykių sklandumą;

e) neatidėliojant pradėti keistis sumanymais ir atliktais darbais ryšium su pasiruošimu eventualiai taikos ar kitokiai konferencijai, kurioje būtų sprendžiami Vokietijos ar jos sienų klausimai."

— Ar nėra nesutikimo tarp Vliko ir diplomato egzilinės vyriausybės klausimu?

— Gal egzilinė vyriausybė paskelbus ir atsirastų nuomonių skirtumų. Bet kol ji neskelbiama, tad negali būti dėl jos ir nesutikimų. Nei Vlikas pats pasiskelbtų egziline vyriausybe, nei Vykdomoji Taryba egziline vyriausybę paskelbtų dar nėra tarps. Tam teisę VLIKas turi. Tada ir diplomatai pirmojo ir antrojo Konferencijoj jam yra pripažinę. Tad atitinkamą sprendimą dėl egzilinės vyriausybės VLIKas padaryti gali. Bet ar yra reikalo, kitas klausimas.

— Koks skirtumas tarp Vliko ir Vykdomosios Tarybos iš vienos pusės ir egzilinės vyriausybės iš antrosios?

— Esminio kokio skirtumo aš nesužinau. Man daug teko susidurti su užsienio žurnalistais ir tais klausimais aiškintis. Išaiškinus, kas yra VLIKas ir kas Vykdomoji Taryba, jie padaro išvadą, kad tai egzilinė vyriausybė. Tik įsamiškai prašant palieta mūsų pačių vartojamus pavadinimus.

Tai, ką mes dabar turime, tai yra VLIKą ir Vykdomąją Tarybą, su jų vykdomom kompetencijom, su jų turimu mūsų politiška organizuotos visuomenės pripažinimu, kitaip traktuot, kaip egziline vyriausybė, negalima. Egziline vyriausybė privalo kitių valstybių pripažinti. Bet švaresnis yra sąvųjų, kad ir tik moralinis pripažinimas. O tas moralinis pripažinimas be jokio abejojimo turimas, nes visi nori laisvos ir nepriklausomos Lietuvos, ir visos politinės grupės ir kovos organizacijos, visa lietuvių tauta anapus ir šiaurės "geležinės uždangos" VLIKą ir Vykdomąją Tarybą su jų kompetencijomis yra pripažinę. Čia yra pagrindas. Jei atsiranda atskirų žmonių grupelė, kuri esamų organų nepripažįsta, tai visai nesvarbu. Ir Lietuvoj ir dažno valstybėj taip pat būva asmenų, kurie nei valstybės, nei jos vyriausybės "nepripažįsta". Toks nepripažinimas dalykų nekeičia. Nepripažinimo motyvai taip pat reikšmės neturi.

— Spauda rašo, kad Sidzikauskas JAV skelbia apie V. Vokietijoj veikiančią Lietuvos vyriausybę. Kaip tamsta tai vertinti?

— Ką p. Sidzikauskas kur skelbia — nežinau, žinau, kad užsieniams egzilinės vyriausybės

štai turime jau ir antrąją dalį pasikalbėjimo su Vliko pirmininku, kurioje jau palieistas trečiasis apsilankymo Romoj programos punktas. Tai yra bandymai aiškintis Vliko santykius su Lietuvos diplomatu šefu S. Lozoraičiu.

Kam tie aiškinimai?

Pats Vliko pirmininkas pradeda nuo pareiškimo, kad tarp Vliko ir diplomato jokių ginčų (principinių) nebuvo ir nėra. Jei kartais atskiri asmenys turi skirtingų nuomonių, tai, anot pirmininko, tas ne problema.

Pradžioje pirmininkas mums sako, kad Vliko delegacija norėjo išsiaiškinti santykius su S. Lozoraičiu. O iš to aiškintis turinio pasirodo, kad reikals Lietuvių santykių klausimą ne su atskiru asmeniu, bet klausimą apie bendradarbiavimo būdą tarp dviejų rūšių institucijų — Vliko ir diplomatinio organų.

Todėl jau pats reikalo pavadinimas klaidina, nes čia buvo aiškinimasis ne apie santykius S. Lozoraičiu, kaip su privačiu asmeniu ar vienišu veikėju. Pirmininko pamokslėlis apie tai, kad čia nėra vietos savo "aš" kaisioti, siūlo mintį, kad gal yra tik tas S. Lozoraičio "aš" ir yra visų neaiškumų kaltininkas... Kitaip — kam gi tas pamokymas ir kam toks suasmenintas reikalo pakrikštijimas? Tikrai, gal kitais Lietuvos diplomatiniais postais Vlikas jokių neaiškumų neturi, ir visi neaiškumai išeina tik iš vieno asmens?

Bet iš pirmininko pasakojimų, apie kokius bendradarbiavimo metodus buvo tartasi, matome,

pavadinimas suprantamesnis negu Vliko ar Vykdomosios Tarybos, nors Lietuvos atveju tati yra iš esmės tas pats. Lietuvių JV dažnai savo "ienę", "ytę" ar "aitę" pakeičia vyro ar tėvo pavardės galūne, kad amerikiečiui neatrodytų koki susimetėliai dėl nevienodo pavardžių galūnių. Tur būt panašiu sumetim, kad nereiktų ilgo aiškinimo, Sidzikauskas VLIKą ar Vykdomąją Tarybą bus vadinęs egziline vyriausybe. Manau, kad jo motyvai ir intencijos ne kitokios buvo. Esmėj jis tuo nieko neįkreipė ir nesuklaidino.

Vargiai teisingas jam priekaištas, kad tuo siekia valdžios. Viena, kad jis jau išsiskyręs su "valdžiomis", o antra, jei VLIKas ar Vykdomoji Taryba būtų perkrikštyta egziline vyriausybė, tai institucijos turinys, pasikeistų, o "ministeriam" reiktų kaip ir dabar "valdytojam" ir kambarius pasiūlyti ir malkų parsinešti, o kišenėse vėjelis švilpautų ir rūpestis tebebraužtų, kaip galus su galais suvesti ligi mėnesio pabaigos. Todėl asmeniškumai, išrokovimai, pasipelnimai reikia išskirti. Jei ir pačiame VLIKe dėl egzilinės vyriausybės paskelbimo yra skirtingų nuomonių, tai tik išnešant iš naudos Lietuvos laisvinimui. Pagal išvijos balsą jau seniai reikėjo egziline vyriausybę pasivadinti. Pagrindinis argumentas prieš, kad tam reikia turėti svetimųjų pripažinimą. Be abejo, toks pripažinimas svarbus daktas, bet svarbiausias — sąvųjų noras ir pasiryžimas turėti išlaisvintą Lietuvą. Svetimųjų pripažinimui reikalingas įvykęs faktas. Reik turėtų laikas, paskum tik galima krikštyti. Aš linkęs manyti, kad tik partiniais motyvais remiasi tie, kurie prieš pasivadinimą egziline vyriausybę pasisako. Mano nuomone, šandie dar galim gyvent su dabar turima kepure, bet ryt gal jau teks ją išsikeiči ir egzilinės vyriausybės kepure.

Tikrai juokams nėra vietos...

Rašo B. K. Naujokas

kad čia turėta galvoje santykiai su visomis pasiuntinybėmis, reprezentuojamomis jų vieno centro. Gal Vlikui, ar kai kuriems jo nariams atrodo, kad geriau būtų, jei tokio centro Lietuvos pasiuntinybės neturėtų? Bet tai būtų lyg ir tendencija pritaikyti "divide et impera" principą prieš Lietuvos pasiuntinybes. Žiūrint į reikalą iš Lietuvos interesų pusių, yra gerai, kad Lietuvos pasiuntinybės turi savo koordinantį centrą ir kad dėl to nėra ginčo tarp pasiuntinybių, likusių be savo natūralaus centro — Lietuvos Užsienų Reikalų Ministerijos. Viena iš pareigų, būtinų visiems lietuviams, nedaryti nieko, kas tokio centro funkcionalumą silpnintų. Priešingai, reikia daryti viską, kad toks centras būtų ir svetimųjų respektuojamas, pripažįstamas. Todėl visų pirma mums patiems, lietuviams ir pirmoje eilėje Vlikui, privalo lygiai santykiuose su kitų valstybių įstaigomis, lygiai savo viduje, jiniame santykiavime pabrėžti tai taigiamą reiškinį — kad Lietuvos diplomatinės įstaigos turi teisiskai sutvarkytą savo centrą.

Čia tikrai nesvarbu joks "aš", nesvarbu, katras asmuo atlieka to centro funkcijas, bet svarbu pats faktas — jis naudingas ir reikalingas Lietuvos interesams ginti.

Jeigu būtų teisybė, kad Vlikas bandytų elgtis kitaip, tai yra, bandytų ištrinti iš vidinio santykiavimo tą Lietuvos pasiuntinybių centralizaciją (tegl sau

ji būtų net neformaliai, o vien tyliu sutarimu pagrįsta!), arba — dar blogiau — jei bandytų santykiuose su kitais ignoruoti tą centralizaciją ar net ji kaip nors diskredituoti, tai toks elgesys būtų griežtai smerktinas, nesuderinamas su Vliko paskirtimi. Tai būtų pastangos tik iškelti savąjį "aš", pastangos neva sudaryti sau didesnę "autoritetą", pastangos, galbūt, įsigyti "viršininkystę" pasiuntinybėms, — pastangos, nukreiptos ne į kovą su priešu, o į kovą dėl smulkaus prestižo savo tarpe.

Jeigu Vlikas, tiksliau kalbant, jeigu niekas Vlike neturi šitokių užsimojimų šiuo būdu tenkinti tuščią iliuzinę valdžios troškimą, tai gerai. Tada nieko kita ir nelieta, kaip praktikoje atitinkamai ir santykiuoti su pasiuntinybėmis, kaip su centralizuotu ir vieningai veikiančiu įstaigų kolektyvu. Neč ir tokia "sutarstis", kokią Vlikas pasiūlė Diplomatinės Kolegijos šefui, nebūtinai reikalinga, kadangi ji nenumato jokių ypatingų priemonių, o vien tik savaime suprantamą santykiavimo būdą, kuris, atrodo, turėjo būti praktikuojamas nuo pat 1945 metų. Rodos, kad daugeliu atvejų taip ir buvo, o jei kada nebuvo, tai kiekviena šalis, kuri kitių pasielgė, turėtų apgailestauti tai ir pasiryžti toliau taip nebedaryti.

To visai užtektų, jei nekiltų nuomonių skirtumų principinės reikšmės klausimuose. Bet...

AR TIKRAI NĖRA PRINCIPINIŲ SKIRTUMŲ?

Pats Vliko pirmininkas, pradžioje griežtai tvirtinęs, kad jų nebuvo ir nėra, vėliau sako, kad pasitarime buvo vengiama ilgesnių diskusijų ir "principiniai skirtumai buvo apeiti". Vadinasi, jų yra, bet jie nutylėti. Nutylėti pasitarime, bet juos pirmininkas atskleidžia savo dabar skelbiamame pasikalbėjime. Būtent, dėstydamas savo ir gal dar kai kurių kitų Vliko narių pažiūrą į egzilinės Lietuvos vyriausybės sudarymo klausimą, tiksliau tariant, į Vliko ar jo Vykdomosios Tarybos egziline Lietuvos vyriausybę pasiskelbimo klausimą.

Iš pasikalbėjimo matyti, kad susitarimas su Diplomatinės Kolegijos šefu pakibo ore kaip tik dėl to dalyko.

Daugeliui, kurie skaitys Vliko pirmininko pasakojimą, susidarys keistas įspūdis. Kiekvienam pati mintis apie egzilinės vyriausybės sudarymą atrodo įdomi ir simpatinga. Daugumai atrodo visai natūralu, jei tuo reikalu atitinkamus žygius padarytų ne kas kitas, kaip tik Vlikas. Iš tikrųjų, argi labai svarbu kažkokios formalistinės smulkmenos — kas ir kaip tą atliks. Svarbu, kad Lietuvos vyriausybės vardu tituluotas organas būtų patikimas kovotojas Lietuvos išlaisvinimo byloj. Tad gali atrodyti tikrai keista, kodėl Romoj yra

toks Lozoraitis, kuris irgi sakosi ginąs Lietuvos reikalus, bet kuris, sprendžiant iš Vliko pirmininko žodžių, iš tolo bijo net šėnlio tos minties, kad Vlikas galėtų pasivadinti egziline Lietuvos vyriausybe?

Iš tiesų, jeigu jau manome, kad Lietuvos pasiuntinybės gerai yra turėti bent provizorinį centrą, kuris derintų jų veikimą, tai kaip galima prieštarauti dar reikšmingesnio centro sukūrimo idėjai?

Iš Vliko pirmininko aiškinimo atrodytų, jog bendrai Lietuvos pasiuntiniai jau seniai pritarę tai galimybei, kad Vlikas pasiskelbtų ar sudarytų Lietuvos egziline vyriausybę. Tad vienintelis priešinis išieitų tik S. Lozoraitis... Na, atrodo, kad dar ir pačiame Vlike yra balsų už susilaikymą nuo tokio žygio. Pirmininkas "linkęs manyti, kad tik partiniais motyvais remiasi tie, kurie prieš pasivadinimą egziline vyriausybę pasisako..."

Tai paskaitę, daugelis lietuvių turėtų pasipiktinti tais partiniais užsispyrėliais ir Diplomatinės Kolegijos šefu, kuriams, kaip ne partijos žmogui, kaltinamas būtų dar sunkesnis, nes jo nusistatymas galėtų būti aiškinamas tik asmeniniais interesais...

Štai kodėl reikia pasakyti aiškiai ir atvirai, kad

VLIKO PIRMININKAS KLAUSIMĄ PARODO NETIKROJE ŠVIESOJE

Visų pirma, klaidinąs yra Vliko pirmininko tvirtinimas, kad diplomatai pirmojo ir antrojo konferencijoj pripažino Vlikui teisę sudaryti egziline Lietuvos vyriausybę.

Dar njeikas pasaulyje nėra išleides tokių įstatymų, kuriais remdamasis kas nors kam nors galėtų pripažinti ar nepripažinti teisę bandyti sudaryti egziline vyriausybę. Čia gali būti kalbama tik apie pripažinimą, kam ge-

pasiduotų vadovaujamos tokios vyriausybės, kuri neturi tarptautinio pripažinimo. Šiandien kai kurios Lietuvos pasiuntinybės gali veikti ir yra pripažįstamos, remiantis senaisiais įgaliojimais. Yra nuomonių, kad "našnininkų" atstovavimas nebegali būti reikšmingas. Taip pagalvoja vienas kitas filosofas ar miškininkas, bet tuo tarpu dar kitaip galvoja Jungtinių Valstybių ir Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministerijos... Ir, jei tos pripažįstamos pasiuntinybės pasisakytų, ar net nepasiskius paaiškėtų, kad jos klausios kokios nors naujos vyriausybės, kuri nėra atitinkamų valstybių formaliai pripažinta, tai jų ligšiolinis pripažinimas turėtų automatiškai išnykti. Nes pa-

sluntiniai jau virstų nebe Lietuvos valstybės, o nepripažinto organo agentais.

Ką turi pasiuntiniai sakyti tuo reikalu? Tik tiek:

— Atsiradus organui, pasivadinusiam Lietuvos vyriausybe, bet nepripažįstamam tų vyriausybų, prie kurių mes esam įgalioję, mums teliks dvi galimybės: arba užsidaryti, arba pareikšti atitinkamoms vyriausybėms, kad mes tos naujos vyriausybės... nepripažįstam ir neturim su ja nieko bendra. Tai būtų labai nemalonu ir žalinga Lietuvos reikalams, todėl, susimildami, nesukubėkit, nedarykit to, kol nebūsime užsitikrinę nors vienos iš didžiųjų valstybių pripažinimo!

Kiek žinoma, panašiai Lietuvos pasiuntiniai ir kalba — konferencijose ir ne konferencijose.

VLIKAS NE VIENINTELIS ŠALTINIS

Čia reikia dar pridurti, kad Vlikas nėra vienintelė vieta iš kurios gali kilti kitų valstybių pripažįstama vyriausybė. Kaip pasiuntiniams, kitiems politikos veikėjams, taip pat ir Vlikui, nesiskiriant ir Vliko pirmininko, tai yra puikiai žinoma. Ir suprantama, jei Vliko pirmininkas ar kai kurie jo nariai bando laikytis tokio nusistatymo, kad tik Vlikas ir niekas kitas yra tas pateptasis organas, iš kurio tegali kilti laukiamoji vyriausybė, tai lygiai iš visuomenės, lygiai iš diplomato pusės pasigirsta kita iš principo skirtinga nuomonė, kuri maždaug taip sako:

— Vyrūčiai, klystate. Apie vienintelę galimybę tam klausimui spręsti galime kalbėti tik dabar, kai dar nėra jokios rimtos

galimybės. O kai galimybė bus, tai ją gali atsirasti ir ne viena, o daugia, ir net tokių, kurių mes šandien gal nesame niekad nei svarstę. Todėl nedarykime dogmos kad Lietuvos egziline vyriausybė gali tik va šitaip ir jokia būdu ne kitaip susidaryti. Dogma gali būti tik tokia: siekime, kad susidarytų galimybė turėti tokią vyriausybę ir būkime nusistatę elgtis taip, kad toji galimybė būtų Lietuvos reikalams viena iš geriausių priemonių galimybų. Žiūrėkim, ne iš ko toji vyriausybė kils, bet ar ji bus tinkamas įrankis visi Lietuvos nepriklausomybės bylą artyn prie laimėjimo. Ir būkim pasiryžę, jei tokia vyriausybė pavysktų sukurti, visi tinkamai ją remti, neatsižvelgdami kurių organų ar asmenų ambicijų.

KAI PIRMININKAS JUOKAUJA...

Taigi reikals rimtas ir juokams čia ištikrųjų nėra vietos.

Vis dėlto Vliko pirmininkas... juokauja. Čia jis kalba, kad Vlikas niekad nėra nutaręs pavirsti egziline vyriausybe, čia vėl aiškina, kad jis ir be nutarimo faktiškai toks yra. Pagaliau, esą, pavadinimas nei nesvarbu, nes girdi, štai, Amerikoje net ir mūsų moterys vyriškomis pavardėmis pasivadina, kad amerikiečiai suprastų, jog tikros savo vyrų žmonos...

Tai tikrai principinis ir liūdnas skirtumas: diplomatai įspėja, kad nekirkim paskutinės šakelės, už kurios Lietuvos teisės dar laikosi užsikabinusios, o Vliko atstovai, kur buvę, kur nebuvę, vis kartuoja tą pačią dainelę — mes seimas, mes vyriausybė.

Turint prieš akis šitą aplinkybę, kurią nurodo pasiuntiniai, tampa dar aiškiau, kodėl S. Lo-

zoraitis susilaiko nuo parašo net po tokiu susitarimu, su kuriuo iš esmės sutinka. Pasirašytas susitarimas yra dokumentas, liudininkas tam tikro santykio, lyg ir priklausomybės. Jei galima pasitikėti, kad toks dokumentas tikrai nesudarys padėties, kuri pakenktų Lietuvos pasiuntinybių padėčiai, taigi ir Lietuvos interesams, tai reikia manyti, kad niekas ir nesvyratų dėl tokio parašo. Bet pasirodė, kad italų laikraštis, jei neklystu, krikščionių demokratų partijos laikraštis, su kuria Vliko pirmininkas banja, kad nekirkim paskutinės šakelės, už kurios Lietuvos teisės dar laikosi užsikabinusios, o Vliko atstovai, kur buvę, kur nebuvę, vis kartuoja tą pačią dainelę — mes seimas, mes vyriausybė. Turint prieš akis šitą aplinkybę, kurią nurodo pasiuntiniai, tampa dar aiškiau, kodėl S. Lo-

(Perkelta į 6-tą pusl.)

ANGLŲ KALBOS

nejmanoma išmokyti be vadovėlių ir žodynų.

Didžiausias šios rūšies literatūros pasirinkimas yra Lietuvių Spaudos Centre "Gabihoje"

V. PETERAITIS, Mažasis lietuviškas anglų kalbos žodynas, su turimi 418 psl., daugiau kaip 12.000 žodžių. Kaina \$2.00
V. PETERAITIS, Didysis lietuviškas anglų kalbos žodynas, daugiau kaip 30.000 žodžių, 580 psl., didelio formato. Kaina \$5.00
A. HERLITAS, Angliškai lietuviškas žodynas, 400 psl. Kaina \$3.00
A. LALIS, Lietuviškai anglų kalbos žodynas, 2 tomai kartu. Kaina \$14.00
J. KUKANAUZA, Anglų kalbos gramatika lietuviams, 192 psl. Kaina \$2.00
V. MINKUNAS, Anglų kalbos skaitiniai, 184 psl. Kaina \$1.20
Anglų kalbos mokytojas, 174 psl. Kaina \$2.00

Su užsakymu, pridėdant po 15 centų smulkias pašto ženklas persiuntimui, siųsti kartu ir pinigų, čekius ar Money Order, adresuotus:

GABIJA
340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

LIETUVIAI AMERIKOJE

LOS ANGELES, CALIFORNIA

PIRMASIS PASIRODYMAS

Dar ne taip labai seniai čia įsisteigęs Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos skyrius vieną iš paskutinių sekmadienių turėjo savo pirmąjį pasirodymą kultūrinėje srityje, surengdamas vaidybos ir dainos vakarą. Vaidino K. S. Karpiauskas dvių veiksmų komediją "Žentai iš Amerikos". Vaidino: Z. Vaitek, A. Nausiėda, B. Gediminas, A. Batkus, O. Bakūnienė ir L. Grizas. Solistė Helen Bartush - Swagar padainavo kelias dainas. Jai akompanavo muzikas J. Bertulis. Jos dainas publika priėmė taip šiltai, kad ji dar turėjo padainuoti kelias kitas, programoje nenumatytas. Publika buvo gausi.

MEZGASI RYŠIAI SU KITATAUČIAIS

Iki šiol, atrodo, čia su kitataučių organizacijomis lietuvių draugijos neturėjo glaudesnių ryšių. Bet tie ledai jau pralaužiami: neseniai latvių tautinėje šventėje dalyvavo didesnis būrys lietuvių, o lapkričio 25 dieną ukrainų tautinėje šventėje lietuvių dalyvavo jau oficialiai. Lietuviams čia atstovavo ALT

skyriaus pirmininkas Mileris, prof. M. Bifžiška, kuris sveikino ALT vardu, ALT skyriaus sekretorė Aftukienė ir eilė kitų asmenų. Lietuviai ukrainiečių buvo ypatingai nuosirdžiai pasveikinti. Scenoje šalia Amerikos ir ukrainų vėliavų buvo ir mūsų trispalvė. Šventėje dalyvavo vieno amerikiečių politinio žurnalo redaktorius, vienas radijo politinis komentatorius ir keli foto reporteriai. Ukrainus sveikino Kalifornijos gubernatoriaus, Los Angeles majoras ir 6-sios armijos vadas generolas Wedemeyer, kurio sveikinimas buvo ypatingai nuosirdus ir žadinas viltis.

Ukrainų kolonija čia nėra didelė: visoje Kalifornijoje jų esą apie 2,000. Pastaraisiais metais čia esą atvykę apie 100 ukrainų šeimų iš tremties.

ĮSTEIGTAS LKD SKYRIUS

Lapkričio 25 d. Los Angeles įsteigtas Lietuvių Kalbos Draugijos skyrius. Į valdybą išrinkti: prof. Alminauskis, Barauskas, Br. Raila, Kudirka ir Biržytė. Revizijos komisijon: prof. M. Biržiška, V. Bakūnas ir Uzdavinys. V. B.

CHICAGO, ILL.

PAMINĖJO KARIUOMENĖS SUKAKTĮ

Padėkos diena šįmet sutapo su Lietuvos kariuomenės atkūrimo data. Tąd lapkričio 23 į L. tremtinių bendruomenės suorganizuotą Lietuvos kariuomenės 32 m. sukakties minėjimą Chicagoje galėjo suplaukti ištrūkę iš fabriko visi, kuriems ta sukaktis brangi.

Sv. Kryžiaus parapijos bažnyčioje po kun. Barausko maldos už mirusius klebonas kun. Linkus atlikę mišias, o pamokslą pasakė kun. Stašys. Erdvi bažnyčia šiandien per ankšta. Dienai deramas nuotakas sukėlė Sodeikos choras, įpynęs į pamaldas mūsų tautines giesmes "Žuvusiems" ir "Apsaugok Aukščiausias", ir solistė Seštakauskienė.

Po pamaldų parapijos salėje minėjimą rengėjų vardu atidarė kun. Stašys. Minėjimui vadovė gen. Plechavičius pabrėžė visų lietuvių aukas ir JAV lietuvių kraujo ir gėrybių įnašą Nepriklausomybės kovose. Konsulas dr. P. Dauzvardis kalbėjo apie kiekvieno lietuvių dabarties pareigas didžiojo tautos tikslu siekiant. Dariaus-Girėno legiono atstovas pabrėžė garbę būti

lietuvių. Raštu sveikino gen. V. Nagius ir kt. Chicagoje gyvenančių lietuvių karių vardu čia pat buvo įteikta 210 dol. auksa, skirta Tautos Fondui.

Lietuvių kompozitorių dainų padainavo solistė Kalvaitytė ir jaunosios jėgos iš Dainavos ansamblio — Klimaitė ir Peškys. Akompanavo ansamblio vadovas muz. Sodeika. Nors salė su scena talpi ir jauki tačiau nedėkinga akustinių požūrių jos lubų konstrukcija. Tai reikalauja iš dainininkų didesnių pastangų. Sausakimšoje salėje mažokai matėsi senųjų Chicago lietuvių.

Įsvakarėse apie kariuomenės organizavimąsi ir jos žygius per Margočio radiją kalbėjo gen. Plechavičius.

MARGUTIS LATVIŠKAI

Latvijos nepriklausomybės 32 metų lapkričio 18 d. buvo paminėtos par Margočio radijo pusvalandį. Po dienos reikšmės apibūdinančio pranešimo latvių kalba, Margočio klausytojai girdėjo Latvijos himną, Vėliavų giesmę, Darzinio "Miškai papuošti kalnai" ir Medinio smuiko solo. Minėjimą organizavo Chicago latviai. J. P.

BALTIMORĖS LIETUVIŲ ŽINIOS

LAPKRIČIO 23 DIENĄ

Lietuvių svetainėje įvyko Lietuvos kariuomenės sukakties minėjimas. Kalbėjo K. Pažemėnas, A. Leonas ir J. Lietuvininkas.

SALES DALININKŲ POBUVIS

Lapkričio 25 didžiojo Lietuvių salėje įvyko Lietuvių svetainės dalininkų (šerinkų) pobūvis. Jo metu skaitykloje buvo surengta meniškų dirbinių paroda. Pobūvyje šį kartą publikos nebuvo daug.

TREMTINIŲ NUTARIMAI

Lapkričio 26 dieną įvykusiam tremtinių draugijos susirinkime išrinkta komisija scenai sutarkyti iš J. Palubinsko, Buračo ir K. Pažemėno. Nutarta apsidėti nuolatinio mokesčiu Tautos Fondui — po 5 dolerius per metus nuo kiekvieno dirbančio asmens. Nutarta paremti Diepholzo gimnaziją mažiausiai 100 dolerių. Tam tikslui nutarta rinkti au-

kas susirinkime ir prašyti kleboną leisti parinkti jų bažnyčioje. Susirinkime tam tikslui surinkta 45 doleriai.

Nutarta 1951 metų kovo 4 — per šv. Kazimierą — gausiaie dalyvauti pamaldose parapijos bažnyčioje, nes dalyvaus Marylando arkivyskupas, tremtinių globojančių organizacijų pirmininkas, noris pamatyti tuos, kuriuos teko daug rūpintis. Nutarta tą dieną parapijos salėje įteikti arkivyskupui dovanėlę nuo lietuvių tremtinių. Tuo reikalu rūpintis klebonas kun. Mendelis yra paskyręs du kunigus (iš naujai atvykusiųjų), prie kurių prisijungs tremtinių draugijos ir kitų org. atstovai.

Nutarta rengti tremtinių globėjams — garantų davėjams padėkos vakarą. Vakaro komisijon išrinkti: A. Leonas, Noveika, G. Čaplikaitė, C. Surdokas, M. Gedgaudaitė, Balčiūnienė ir Karalius. Kariuomenės išvykstantiems

surengti išleistuves. Draugijos nario mokesį sumažinti iš 3 dolerių į 1.50 dolerius per metus.

Dar kalbėta šeštadienines mokyklos, spaudos ir kitais klausimais — be nutarimų. Pageidauta šaukti susirinkimus dažniau; užsimoti mažiau klausimų, bet apsvarstyti juos iki galo.

LAWRENCE, MASS.

MIRĖ ANTANAS ŠVITRA

Paskutiniams rudens lapams krintant, krito lapkričio 20 dieną ir vienas iš veiklesniųjų Lawrence lietuvių — Antanas Švitra. Visą laiką buvo sveikas, penktadienį dar dirbo, o pirmadienio rytą jau atsisveikino su šiuo pasauliu.

Vėlonis čia atkeliavo, kai Lietuva buvo dar "tamsi ir juoda". Atkeliavęs mokėsi spaudos darbo ir įsigijo spaustuvėlę, kurioje spausdino lietuviškus kalendorius. Jo spausdinti kalendoriai dažnai pasiekdavo New Yorką ir Chicago.

Būdamas judrus, nesitenkino vienu darbu. Jis atidarė draudimo ir kelionių agentūrą, kuria savo laiką naudojo daugelis keliaujančių iš Lietuvos ar į Lietuvą. Kalendorius jis dar ir 1951 metais atspausdino, tik jų išplatinti jau nebespėjo. Draudimo ir kelionių biuras tebeveikia, jį tvarko švitos vaikai ir žentas.

A. Švitra kilęs iš Dūkijos, Veisiejų apylinkės. Kalbėjo tik dūkų tarme. Jo jau suaugę vaikai puikiai kalba lietuviškai.

A. Švitra, kaip tikras dūkas, buvo vaišingas, nešykštus, patirtas, lietuviškos spaudos mėgėjas ir rėmėjas. Priklausė į Lietuvių Klubą, Lietuvių Vadovų Sąjungą, paskutiniu laiku buvo Am. Liet. Tautinės Sąjungos Lawrence skyriaus pirmininkas.

Nors A. Švitra nebuvo didesnių mokslų ėjęs, bet knyga buvo jo namų draugas. Jo palikto bibliotekoj yra daug dabar jau retai kur beužtinkamų lietuviškų knygų, žurnalo. Paskutinė knyga, kurią jis buvo užsiprenumeravęs, buvo Lietuvių kalbos vadovas, kuriuo naudotis jam jau nebeteko.

Ant. Švitra buvo pašarvotas Čiurlionio koplyčioje ir palaidotas katalikų kapinėse. Daugiau kaip 100 vainikų buvo suvesta prie karsto ir didelė žmonių minia lydėjo vėlionį į kapus.

Alf. Burneika.

HARTFORD, Conn.

TURĖJOM PUİKŲ KONCERTĄ

Vietos TMD skyrius lapkričio 19 dieną čia surengė puikų koncertą. Pirmą kartą čia koncertavo J. Krištolaitytė, St. Liepas ir Vyt. Marijošius. J. Krištolaitytės balsas ne iš stipriųjų ir ji negali pretenduoti į pirmos eilės dainininkų laipsnį, tačiau švelniu ir skoningu dainuojamų dalykų atlikimu ji susilaukė visai nuosirdžios publikos simpatijos ir gausių plojimų.

St. Liepas yra neabejotinai augsto lygmens solistas lygiai savo balso duomenimis, lygiai puikia dainavimo technika ir kūriniių interpretacija.

Solistams meistriskai akompanavo Vyt. Marijošius, buvęs Lietuvos Valst. Operos dirigentas, dabar mokytojas Hartt muzikos mokykloje Hartforde.

TMD pirm. W. M. Chase, atidarydamas koncertą, pabrėžė, kad šis pirmas Hartforde TMD rengiamas toks koncertas nėra paskutinis. Girdėti, kad tarimasi su bostonieškais dėl literatūros vakaro, o taip galvojama ir apie Dambrauskaitės — Nauragio koncertą.

Po koncerto įvyko rengėjų ir programos dalyvių bei svečių pobūvis pas p. Gizičienę. Svečių tarpe buvo ir prel. J. Ambotas.

NASHUA, N.H.

NAUJA DVASIA

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos 14tasis skyrius gruodžio 2 d. čia surengė koncertą, kurio programos pagrindinę dalį atliko Naujojoje Anglijoje plačiai besireiškia mūsų menininkai solistai — J. Krištolaitytė ir St. Liepas, pianu lydimi komp. J. Kačinsko. Puikioje Junior High School salėje susirinkę vietiniai ir kaimyninių miestų svečiai išgirdo aukšto meninio lygio dainavimą — taip didžiai besiskiriantį nuo įprastų piknikinio turinio programų. Reikia manyti, kad rengėjai, pavadinę programoje šį koncertą "pirmuoju metiniu", ir ateityje sugebės pateikti tokių programų, kurios, kaip ir ši pirmoji, sutrauks rinktinės muzikos mėgėjų.

Programą pajvairino tautinių šokių grupė, vedama H. Antanavičienės. Neseniai susibūrusiems šokėjams linkėtina po šio pasirodymo nepasklisti, bet toliau kruopščiai tobulintis.

K. Da.

DETROIT, MICH.

RENGIA NAUJŲ METŲ SUTIKIMĄ

Nuotaikingas ir įdomus Naujųjų Metų sutikimas Detroitėje įvyks gruodžio 31 dieną didžiulėje Ukrainų salėje, Martin ir Michigan gatvių kampas. Pradžiai 8:00 val. vak. Pabaiga — 4:00 val. rytą. Sutikimą rengia Detroito skautai ir skautės. Šokiams geras orkestras. Veiks gėrimais ir užkandžiais turtingas bufetas. Įėjimas tik \$1.00.

Visi Detroito lietuviai tą vakarą maloniai kviečiami atsilankyti į išpuoštą Ukrainų salę Rengėjai

PRAŠOM TALKON

KETURI MĖNESIAI — šių metų spalio, lapkričio, gruodžio ir ateinančių metų sausio, skelbiami

DIRVOS PLATINIMO TALKOS LAIKU.

Talkoje dalyvauti kviečiami visi skaitytojai ir kiti tautiečiai, kurie linki, kad Dirva būtų plačiau skaitoma ir stiprėtų savo turinys.

Vietoj vaišių, kurios pagal lietuvių papročius paprastai talkininkams rengiamos, bet kurių šiuo atveju jokių būdų nebūtų galima surengti, Dirva numato eilę dovanų tiems, kurie per šiuos keturis mėnesius pradės prenumeruoti Dirvą, ir platintojams, kurie per tą laiką pripirs Dirvai naujų skaitytojų.

Penkiolika dovanų:

Amerikoje gaunamų lietuviškų knygų, pasirinktų paties dovanų gavėjo, kiekvienam už \$10 vertės (arba \$10 grynais pinigais).

Šios dovanos skiriamos skaitytojams ir platintojams ir atiteks laimėjimo būdu.

Jos bus skiriamos, jei per talkos laiką bus išleista ne mažiau kaip 250 skaitytojų ir 250 platintojų taškų, tai yra, jei per tą laiką bus gauta ne mažiau kaip 250 naujų metinių prenumeratorių, arba atitinkamas skaičius dalinių prenumeratorių.

Dvi dovanos:

kiekviena po \$50 pinigais.

Šios dovanos skiriamos skaitytojams ir platintojams ir atiteks laimėjimo būdu.

Jos bus skiriamos, jei per talkos laiką bus išleista ne mažiau kaip po 400 abiejų taškų.

Dvi dovanos:

kiekviena po \$100 pinigais.

Šios dovanos skiriamos skaitytojams ir platintojams ir atiteks laimėjimo būdu.

Jos bus skiriamos, jei per talkos laiką bus išleista ne mažiau kaip po 750 abiejų taškų.

Didžioji dovana — \$150

Ši dovana bus paskirta daugiausiai taškų surinkusiam platintojui, tačiau tik tokiam, kuris bus surinkęs ne mažiau kaip 30 taškų, ir jei per talkos laiką bus išleista bent 1000 platintojų taškų.

Jei du ar daugiau platintojų turėtų po lygiai taškų, tai ši dovana teks vienam iš jų laimėjimo keliu.

Kiekvienas naujas prenumeratorius, kuris užsisakys Dirvą jos platinimo talkos metu, tai yra, nuo 1950 metų spalio mėn. 1 d. iki 1951 m. sausio m. 31 d., gaus po DU TAŠKUS dovanoms laimėti: vieną skaitytojo, kitą platintojo. Kiekvienas taškas bus paliudytas tam tikru ženklų su numeriu.

Kas Dirvą užsisakys per platintoją, tas gaus tik skaitytojo tašką, o platintojo tašką gaus platintojas. Bet platintoju gali būti kiekvienas senas ir naujas skaitytojas, jeigu tik jis priklausys kitą užsiprenumeruoti Dirvą ir atsiųs Dirvai jo prenumeratorio mokesį. NORS IR VIENĄ NAUJĄ PRENUMERATORIŲ GAVES PLATINTOJAS GALI LAIMĖTI \$10, \$50, arba ir \$100 VERTĖS DOVANĄ!

Kas talkos metu užsisakys Dirvą ne visiems metams, o tik daliai, tas gaus ir taškų tik atitinkamą dalį: jei mokės tik \$1 (už 13 savaičių), tai gaus tik po ketvirtadalį skaitytojo ir platintojo taško. Jei mokės \$2, gaus po pusę abiejų taškų, o mokėdamas \$3, gaus po tris ketvirtadalius taškų. Jei tam taško numerui teks dovana, tai ji bus padalinta tarp tų, kurie, turės to taško atskiras dalis.

Dovanos bus skirstomas 1951 m. vasario mėn.

Smulkiau apie tai bus paskelbta atskirai.

Juokams nėra vietos...

(Atkelta iš 5-to pusl.)
vedimas naujos, deja, tuo tarpu tik laikraščio reporterio pripažintą vyriausybės kontrolę... Vliko delegacija, paklausta, ar tai ji pati kam nors prisistatė tokio titulu, išsiginė. Bet dabar pirmininkas pasakoja anekdotėlius apie tai, kaip žurnalistas negali susigaudyti sąvokose ir egziliškos vyriausybės sąvoka jiems esanti suprantamesnė, tai jie taip ir rašo, o pirmininkas mielai sudaro jiems tą patogumą, nes, juk Vlikas ištikrųjų ir yra vyriausybė...
Gal taip ir yra su kai kuriais žurnalistais, bet užsienio reikalų ministerijos tas sąvokas tai labai skiria. Turėtų tą skirti ir pretendentai į vyriausybės funkcijas.

Mūsų, lietuvių, akimis, žinoma, tas skirtumas nepavojingas. Priešingai, mums daug maloniau

tarti "ministeris pirmininkas", negu tik "Vliko pirmininkas", arba "Lietuvos užsienio reikalų ministeris" vietoj "tarnybos valdytojas". Bet jeigu tą kas galėtų tyčia panaudoti Lietuvos interesams pakenkti, tai neturėtų tokios progos duoti vien dėl to tuščio malonumo. Ir gaila, kad Vliko pirmininkas, vietoj daręs viską, kad toki pavojai nesusidarytų, tą lengvabūdiškumą teisinga, pašvęsdamas tam didžiulę savo interview dalį. Tai žymiai sumažina atsovaujamo organo omumą ir turintiems su juo vienokių ar kitokių reikalų sudaro pamato susimąstyti — ar galima su tuo organu arba jo atstovais kalbėtis apie opius ir diskretiškus dalykus. Juo labiau — ar galima pasirašinėti su jais kokius nors susitarimus...

PIRMA ŠLIUBAS, PASKUI KRIKŠTYNOS...

Vliko pirmininkas pabaigoje dar kartą nurodo, kad pagrindinis argumentas prieš Vliko pasivadimą egziline vyriausybe esąs tik tas, kad tokia vyriausybė reikia turėti svetimųjų pripažinimą. Ir čia pirmininkas nutyli pasiuntinių nurodomus motyvus, kodėl to būtinai reikia, o tą nutylėjęs, labai lengvai "sukerta" tą argumentą. Girdi, reikia pirma turėti vaikas, paskum tik galima krikštyti...

Pradėjus tokiu stilium aiškinti dalykus, galima eiti ir toliau. Vliko pirmininkui, kaip buvusiam ilgą laiką klebonu, negali būti nežinoma, kad prieš vaiko turėjimą paprastai esti dar šliubas... Jei įvyksta kitaip, tai krikštijant vaikui nepripažįsta tėvo pavardės... Rimtai kalbant, egzilinės vyriausybės klausimas neturėtų pasilikti dabartinės padėtyje. Jei negeras yra kelias tą klausimą spręsti, paleidžiant aliuizijas apie ją per sąvokų neatskiriančius reporterius, tai ne geriau būtų pasitenkinti ir vien tik nurodymu pavojų, kurie galėtų atsirasti, tą iniciatyvos.

reikalą netinkamu laiku ar netinkamu būdu išsprendus. Reikia stengtis pagreitinti tą laiką ir ir priėti prie tinkamo būdo!

Tam tikslui turėtų būti panaudotos ir Vliko ir diplomatų turimos galimybės. Jos turi būti panaudotos sutartinai. Tam reikia vieniems ir kitiems žinoti, ko iš tikrųjų siekiama, tai yra, reikia iš anksto išsiaiškinti, kokiais principais Lietuvos egziline vyriausybė būtų formaliai sudaroma, jei būtų pasiektas tikslas, kad sudarius bus ir pripažinimas. Šitokia tema pasitarimas tarp Vliko ir diplomatų būtų buvęs daug rimtesnis, negu "sutartis dėl kanceliariinio statuto". Ir dabar dar ne per vėlu. Tik, žinoma, jei į tą klausimą bus žiūrima ne kaip į "kepurės keitimą" bet kaip į istorinės reikšmės aktą, prie kurio reikia priėti visu rimtumu, o ne per kontrabandiskus reporterių pranešimėlius. Ir iš diplomatų tuo atveju reiktų laukti ne vien išimtingo atsargumo, bet ir atkaklios iniciatyvos.

NEW CHINA RESTAURANT

Cleveland's Finest and Most Beautiful
Eating Place
CHINESE and AMERICAN DISHES
1710 EUCLID AVE.

KALĖDINIAIS PIRKINIAIS

opsirūpinkit dabar, pirkdami pas

kaimynus ir sutaupydami!

VISKAS VAIKŲ

Nepaprasta krautuvė, kurioje jūs galite pirkti viską ir pigiai, pradedant būtinais tualetu dalykais ir švelniais drabužėliais, baigiant žvakių žaisleliais ir smulkiais reikmenėliais.

KRIKŠTŲNŲ REIKMENYS IR VAIKŲ APRANGA

ROSELAND SHOPPE

6933 Superior Ave., — Cleveland, Ohio. — EX 1-5224
MRS. ROSE KUNŠITIS — MRS. ROSE BALTRUS

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: Main 1-1773. REZIDENCIJA: PENINSULA 2521
Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarimą įvairiose apdraudimo-insurance reikaluose.
Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Clevelande IR APYLINKĖSE

LITERATūros VAKARU

susidomėjimas didelis: tą galima spręsti iš bilietų pareikalavimo, kurių pardavimas prasidėjo tik penktadienį. Numeruotų vietų yra numatyta tik penkios eilės, iš viso vos 100 bilietų (po \$1.50) ir jų jau nebe daug liko. Visos kitos vietos nenumuotos, po \$1.00, o moksleiviams po 75c. Jų dar galima gauti Dirvoje, o jeigu liks, tai dar bus galima gauti ir Lietuvių salės kasoje nuo 3:30 val. p.p. sekmadienį. Salė bus atdara nuo 4:15 val. Programos pradžia — 5:00 val.

NEPAMIRSKIME

Jau nemažas skaičius ir iš Clevelando jaunų lietuvių yra išlydėti į kariuomenę. Visi jų pažįstamieji turėtų neužmiršti Kalėdų progą juos pasveikinti — tai sudarys jiems didelio malonumo.

Ypač norim atkreipti dėmesį į vieną iš jų, išvykusį ne iš paties Clevelando, bet nuvykusį toliausiai: nuo rugsėjo mėnesio kovojančią pačioje Korėjoje. Tai yra seržantas Edson P. Bendleris, visiems čia plačiai pažįstamo Juozo Bendlerio sūnus.

Jam galima rašyti šiuo adresu: Sgt. Edson Perry Bendler, 153 Port Co., APO 973, c/o Post Master San Francisco, Calif.

Norint, kad laiškas pasiektų iki Kalėdų, reikia rašyti jau dabar, lipnant 6 centų oro pašto ženklą.

Iš viso paštas prašo kalėdinius sveikinimus, siunčiamus už miesto ribų, išsiųsti iki šio sekmadienio.

nio, gruodžio 10 dienos, o adresuojamus čia pat į Clevelandą — iki penktadienio, gruodžio 15 d. Vėliau išsiųsti sveikinimai gali Kalėdoms jau ir pasivėlinti!

SIANDIEN,

ketvirtadienį, gruodžio 7 d. 8 val. žemutinėje Lietuvių salėje įvyks ta kudirkių susirinkimas. Nariai kviečiami būtinai atvykti ir nepamiršti pasiimti pinigų duoklės užsimokėti.

ALTS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

pereitą penktadienį nebuvo labai gausus. Pažymėtina, kad susirinko daugiausia tie, kurie sakė, kad penktadienio vakaras susirinkimams nepatogus, bet visai nebuvo matyti tų, kurie tvirtino, kad penktadienio vakaras daug geriau už sekmadienio priešpie. Gal tai buvo kaltas dar ir ne visai ištirpęs sniegas... Ir Lietuvių Klubo penktadieninis pobūvis buvo šį kartą apytuštis.

Susirinkusieji, išklause pranešimą apie įvykusį ALT suvažiavimą, dar apsvaistę kai kuriuos literatūros vakaro rengimo reikalus. Nors šį kartą ir ne perdaučiausia susirinko, vis dėlto manoma rengti susirinkimus kodančiausia, stengiantis visada turėti juose pranešimų bei diskusijų aktualiais visuomeniniais bei politiniais klausimais.

RKO Keith's 105th

Gruodžio 6 — 12 "All About Eve" su Bette Davis, Anne Baxter, George Sanders, Celeste Helm.

CLEVELANDE ĮSIKURĘ

paskutinių laikų atvykę iš Vokietijos: adv. lakraštinkas Feliksas Mackus, adv. J. Stepornaitis ir ekonomistas Antanas Vilkaitis.

ISVYKO FLORIDON

Jonas Verbela, nuo vasaros iki šiol pabuvojęs Clevelande, išvyko atgal į savo dabartinę nuolatinę gyvenamąją vietą.

ATITAIŠYMAS

Paminint įvykusį SLA vakarą dėl nebesusekamos priežasties programos dalyvių tarpe buvo praleista viešnios iš Chicago — solistės Biežienės pavidė, kuri gražiai papildė programą visa eile dainų ir susilaukė publikos ypatingai malonios padėkos.

HIPPODROME

Nuo trečiadienio, gruodžio 13, rodoma "Highway 301", filma apie kovą su garsiojo plėšiku George Legenza. Vaidina Steve Cochran, Gaby André, Virginia Grey, Edmond Ryan, Robert Weber, Wally Cassell ir Richard Egan.

PADEKA

Lietuvos kariuomenės šventės minėjime šiais metais Clevelande buvo vaidinta S. Lauciaus drama "Signalas". Veikalą režisavo Vl. Braziulis. Vaidino: Galinį — A. Paškonis, Žybartienę — O. Jokubaitienę, Eimontą — V. Juodis, Nataliją — Geležintytę, Vasią — J. Raulinaitis, Jasiūną — A. Vasiliasukas, Pranuką — Motiejūnas, Lukošį — V. Balanda, Žybartą — K. Juodis, Kazį — Žukauskas, kitus vaidmenis — J. Sakalas, Korsakas, Čyvas, Velykis, Mickevičius. Veikalui dėkoti racijas piešė dail. V. Raulinaitis. Veikalo pastatymui talkininkavo — Bartkūnas, Gasparaitis, Vasiliasukas, Čyvas ir Juodis.

Veikalas buvo paruoštas skubotai, ypatingai sunkiose darbo sąlygose, kas pareikalavo iš bendradarbių labai daug energijos ir didelio pasiuntimo. Gerb. rezišoriui, aktoriams ir visiems bendradarbiams reiškiamė tikrai nuoširdų lietuvišką Ačiū!

Tremtinių Draugijos
Valdyba

DIDELIS 1 SEIMOS NAMAS

su 3 miegamaisiais 2-me aukšte ir įrengtu 3.čiu. Gaso pečius. I A išvaizda. Osceola Ave.

EAST CLEVELAND.

Graži mėsos ir maisto krautuvė geras įrengimas apie \$600 vertės, \$50 savaitinė nuoma. Savininkas serga. Puikus pirkinys! P. Gibbons UL 1-2327

Mes duodame ir iškeičiame Eagle Stamps

Nuo pirmadienio iki ketvirtadienio atdara nuo 10 v. ryto iki 9 v. vakaro.

THE MAY CO's BASEMENT

DIDŽIAUSIAS OHIO DOVANŲ CENTRAS — BASEMENTE

SILTA DOVANĄ JAUNUOLIUI!

Neperšlampami 15 uncijų dirbtinio šilko

GABARDINO ŽIEMINIAI PALTAI

11.98

Didelės "Timmie Tuft" apykaklės
papildomai apsaugai
nuo audrų

Žvarbiam orui reikia žieminio palto iš patvaraus dirbtinio šilko gabardino, su storu vatiniu pamušalu. Jūrmėlyniai, odos spalvos, rudi arba pilki. Dydžiai nuo 4 iki 12.

Užsakymai paštu ar telefonu vykdomi pirmadienį nuo 9 ryto iki 9 vakaro. Šaukite CHerry 1-3009.

Basement Boys' Clothing Department

IKI NAUJŲ METŲ DIDŽIOJI SLIAPTARNIŲ

knyga tik už 3 dolerius!

Geriausią žiemos švenčių (Kalėdų) dovana jums patiems, jūsų giminėms ir draugams. Skaitydami SLIAPTARNIŲ knygą, matysite Amerikos lietuvių nuveiktus darbus dėl lietuvių, kultūros ir geresnio, šviesesnio gyvenimo; taipgi labai karštas kovas "šliaptarnių" su "kryžiais".

Tai iš tikrųjų yra pirmutinė lietuvių literatūroje knyga, kufioje atsimuša Amerikos lietuvių gyvenimas, tarsi veidrodyje arba teatro filmoje. 652 dideli puslapiai; kieti drobės viršeliai; Dr. Šliupo, "dėdės" šerno ir kun. Dembskio atvaizdai; o kaina dabar tik \$3.00!

Bet po Naujų Metų ir vėl bus \$5.00

Reikalaukit (tuoj, kad nepritrūktų!) šiuo adresu:

Dr. Al. Margeris

3325 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

PADEKITE SURASTI!

Jieškau Bronės Kontrimaitės, iš Spraudės kaimo, Rietavo valsčiaus. Ji atvyko į Ameriką 1928 metais. Ją pačia ar žinančius ką apie ją, prašau pranešti:

A. Burneika,
11 Bromfield St.,
Lawrence, Mass.

Arti prie lietuvių NAUJOSIOS PARAPIJOS

bažnyčios, gražus 2 šeimų namas, su 2 garažais ir gaso pečiais. Didelis sklypas. Klausti: UL 1-3919 arba LI 1-9216

**NO BETTER
TERMS
ANYWHERE**

LOANS TO
REPAIR, MAINTAIN,
MODERNIZE YOUR HOME
OR BUSINESS PROPERTY

Greetings and Best Wishes to Our Friends and Patrons
SCOTT DIME STORE
WHERE YOU FIND EVERYTHING YOU NEED
13956 Cedar Rd. ER 1-1748

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515
WM. DEBBS PAINTING CO.
Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS - JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodžių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metų simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

JONAS G. P. POLTER

Lietuvis

Namų Maliavotojas

Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POTomac 1-6899

Mūsų specialybė

virtuvių, vonių, arkų ir spalvotų langų

PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba dažome kambarius

K. ŠTAUPAS

16908 Endora Rd. KE 1-8794

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rąkandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkainavimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.

Rezidencija: PENINSULA 2521

CONVENIENT STUDIO

Opening in Your Community after January 1st, 1951
EXCELSIOR ACCORDIONS ★ BEGINNERS MODELS
FA 1-1576 Priced at only \$65.00 YE 2-0693
Rico F. PALOTTA, 2627 Idelwood Rd., Cleveland 18, Ohio

Nepaprast!

MONCRIEF'O

1950 SILDYMO ir VĖDINIMO VIENETAI
★ GAS ★ OIL ★ COAL

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

Visiems maloniai pranešame, kad
KETVIRTADIENI, GRUODŽIO 7,

atidarome mūsų

Friendly
Flower
Shoppe

6901
Superior
HE 1-6339

Gėlės — Žolynai — Dekoracijos

Skoningai parengta visokiems reikalams

Vestuvėms buketai — Korsazai — Laidotuvių vainikai
Skintos gėlės

GREITAS PRISTATYMAS

Mes turime turtingą rinkinį pulkių moteriškų žiursty pigiausiomis kainomis

Atdara nuo 9:00 ryto iki 7:00 vakaro

Mrs. ELIZABETH SAVININKĖ

Turime didelį rinkinį sveikinimo kortelių ir Hoffmanno saldinių

DIRVA

THE FIELD

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486.
Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Paskaitininkas Balys GAIDŽIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

KIEK?

VARTYDAMAS žinėlės iš įvairių vietų vienas kitas gal sustos ties tokiomis, kuriose praneša, kad ten ir ten buvęs tremtinių draugijos susirinkimas nutarė apsidėti pastoviu mokesčiu Lietuvos laisvinimo reikalams.

— Štai, — sakys — kur pavyzdingi žmonės! Taryba dar tik svarsto planus, kaip čia sutvarkyti tokio mokesčio klausimą, dar abejoja, ar iš viso kas nors iš to gali išeiti, o žmonės štai susirinko ir nutarė tuo mokesčiu apsidėti, be didelių prašymų, be ilgų įtikinėjimų!

Kiek kitaip atrodo, kai žvilgtelį, į tai, kiek gi nutarta tam didžiajam reikalui paskirti...

Štai viename iš tokių pavyzdinių atvejų sužinome, kad nutarta Lietuvos laisvės kovai skirti... po 5 dolerius per metus nuo kiekvieno dirbančio asmens.

Tas skaičius verčia susimąstyti. Visų pirma verčia paklausti, — ar tokia "apskrita" suma pasirenkant buvo bent kiek pagalvota apie vertybių santykį? Ar buvo pastatytas klausimas — kiek gi verta Lietuvos laisvė?

Yra sakoma, kad už tėvynės laisvę ir gyvybę aukoti nėra perdarg. Daugelis ir paaukojo. Ir dabar auksa...

Ne iš visų aplinklės tos didžiosios aukos reikalauja. Ir nerai taip būti, kad visi turėtų gyvybę paaukoti — nes tada nebektų kas kovą laimi... Bet pasakyti, girdi, jei tik reikėtų, tų ir gyvybę už tėvynę paaukočiau, — dažnas labai lengvai sugeba. Ar tik ne perdažnai tuo piktžodžiaujama?

Dadartiniu metu ir esamose aplinkybėse mūsų gyvybės auka tėvynei nėra reikalinga ir todėl nėra ko tuščiai švaistyti tokios aukos pažadais. Bet yra kitų reikalų, yra kitų uždavinių, kuriais būtina pagelbėti tėvynei. Tam reikia milžiniškos talkos. Kadangi mūsų nedaug, tai reikia ne bet kokio jėgų įtempimo.

Ir štai, kai iškeliamas klausimas, kas kiek galime prisidėti prie tos talkos — ne kam nors rūgius nuplauti, ne kam paskubinti pastogę pasistatyti, — talkos Lietuvos laisvės šauksmui sustiprinti, talkos kovai dėl taip trokštamų mūsų tėvynės laisvės, pasigirsta greitas ir... entuziastingas, gal net savimi pasigėrėjimo kupinas atsakymas: **penki doleriai per metus!**

TAI NESUSIPRATIMAS. Negalimas dalykas, kad mūsų pasišventimas ir pasiaukojimas Lietuvai būtų matuojamas tik penkiaisiais doleriais per metus!

Aišku, kiekvienas pastebės, jog apsidėjimas mokesčiu Tautos Fondui dar nėra viskas. Priešingai, tai tik maža dalelė tų medžiaginių aukų, kurių mums, lietuviams, tenka sudėti įvairiomis progomis ir įvairiais reikalais. O antra vertus — ar auka Tautos Fondui yra ta tikroji auka, kuri iš tiesų tėvynei pagelbės? Argi neskaityt, — sakys, — visokių priekaištų ir užmetimų tiems organams, kurie mūsų vardu ir mūsų vietoj veikia? Ar negirdime kalbant, ar neskaitytome parašyta, kad tie, kurių darbą remiame per Tautos Fondą, ten ir ten ką netikusiai padarė, ten ir ten netinkamai ir gal net Lietuvos reikalui mažai naudingai, jei dar ne žalingai pasielgė? Tai kam turime persistengti? Nežiūrėkite į šią auką, kaip į patriotizmo tikrąjį mastą. Tai yra tik rizika, tik bandymas. Pažiūrėsime, kas dedasi. Jei pamatysim, kad mūsų aukos neduoda naudos, tai ir visai sustosim, o tą, ką paaukojom, šiek tiek apgalvėsime, bet ir nusiraminsim, kad bent neperstengėm... O kai įsitikin-

sim, kad mūsų parama tikrai ne veltui, kai pamatysime, kad kiekvienas duotasis doleris ištikro reiškia Lietuvos žingsnį artyn į laisvę, — tada tai mes parodysim, tada vaikščiosim nudrįsę, tada tęsim dievas pusbadiu, bet nieko nesigailėsime, kad Lietuva galėtų daugiau tų žingsnių nužengti ir greičiau laisvę pasiekti. Tada!...

TRYŠ PASITEISINIMAI, trys... sąžinės vingiai. Taip, sąžinės vingiai...

Tiesa, kad šiandien yra didelė painiava su pinigine talka visokiems lietuviškiems reikalams. Jos telkimas yra tikriausia to žodžio prasme anarchiškas. Niekas neturi ne tik tikrų žinių, bet ir apytikrių vaizdo, kiek gi ištikrųjų reikėtų, kiek gi kiekvienas iš mūsų, racionaliai galvojant, turėtumėm prisidėti, kad tos talkos našta nors aplygtų, nors apytaisingsiai tarp mūsų būtų paskirstyta. Nėra aiškumo, nei kokiomis dalimis savo paramą turėtumėm skirstyti įvairiems atskiroms reikalmis.

O neaiškumai taip dažnai būna ir nesąžiningumų šaltinis... Tai sudaro tokias patogas sąlygas nuo daugelio, jei ne nuo visų moralinių prievolių išsisukti...

Ir apsidėjimas mokesčiu Tautos Fondui gali būti vienas iš būdų vienam kitam penketu dolerių atsikratyti nuo visų kitų prievolių.

Todėl turime dar kartą priminti, kad tik toks Tautos Fondas, kuris apims visus svarbiuosius ir bendruosius lietuviškos veiklos reikalus, bus tikras Tautos Fondas. Ir tam fondui negalės užtekti penkinės per metus.

O kiek gi?

Neatsakytumėm į tą klausimą konkrečiu skaitmeniu. Bet palyginkime, kiek mes mokam tam kraštui, kuriame gyvename, kuris teikia mums pastogę, duoną ir visokią apsaugą? Tai yra mūsų darbo pajamų mokesčiai. Kiekvienas, kuris dirba ir uždirba bent vidutiniškai, kas savaitę moka po penkis ir daugiau dolerių mokesčių. Ir tai nėra baisu, nėra per daug už tai, ką šis kraštas mums duoda. Nejaugi po viso to Lietuvos reikalas jau atrodo penkis dešimtis kartų menkesnis, jei jam norima paskirti tik per metus penkinę?

Kiekvienas pats toliau gali pagalvoti apie atsakymą į klausimą — kiek...

Iš kitos pusės, žinodami, kad negalime gi visi urmu daryti visus žygius Lietuvos reikalais, turime taip pat suprasti, jog negalime ir angelų iš dangaus pasisamdyti, kurie už mus visa tai visada tiksliai ir neklaidingai atliktų. O jeigu tai turi atlikti žmonės, tai negalima nei įsivaizduoti, kad jie būtų nekritikuotini, kad net ir dėl regimai klaidingų ar netikslų jų žingsnių jie būtų neliečiami.

Kritika, priekaištai, kartais net kaltinimai yra bandymai taisyti negeroves, kovoti su jomis. Kritika taip pat gali klysti, bet tai nereiškia, kad nuo jos reikia atsakyti, kaip nuo būtinos kontrolinės priemonės, galinčios apsaugoti nuo daugelio klaidų veikiančiuosius. Todėl, jei atrodo, kad kritika yra pataikiusi į tikrą klaidą, tai reikalaukite ją taisyti, bet nesinaudokite ja, kaip priežastim nusiplauti rankas ir pasišalinti.

Pagaliau, reikia gi suprasti, kad Lietuvos žingsniai į laisvę nėra prekės, kurios pardavinėjamos krautuvė po dolerį — kiek dolerių, tiek žingsnių. Kas nori eiti į kovą dėl laisvės ne tikėjimu ir pasiryžimu remdamasis, o reikalaujamas už kiekvieną savo prisidėjimą tokių tikrų garantijų, kokių net jokia apdraudros bendrovė už jį patį neduoda, tai tas ne kovotojas ir ne kovos rėmėjas. Tai tik išsisukinėtojas...

Jie kelia lietuvių dvasią

Gruodžio 10 dieną į Clevelandą atvyksta didieji mūsų žodžio menininkai: poetas Bernardas Brazdžionis, rašytojas Antanas Gustaitis ir dramaturgas Henrikas Kačinskas. Lietuvių salėje, 5 val. p.p. jie pasirodys su savo kūryba Am. Liet. Tautinės Sąjungos Clevelando skyriaus rengiamame literatūros ir dainų vakare.

Tai jau keliolika jų kelionė į didesnes Amerikos lietuvių kolonijas. Dideleliu pasisekimu jie du, žinomas ir kaip vienintelio dabartinio jaunimo laikraščio Eglutės redaktorius.

Antanas Gustaitis savo raštais juokiasi ir skatina teisingiau gyventi. Jo juokas nėra tuščias, manieringas, bet gilus ir prasmingas. Jis juokiasi ne kad juoką sukeltų, bet kad pataikytų į mūsų gyvenimo vėžius, kad juoke visi pamatytų savąsias silpnynes ir pasistengtų nuo jų pabėgti.

Henrikas Kačinskas didysis mūsų scenos menininkas. Nepriklausomos Lietuvos teatro scenoje jis sukūrė šimtus įdomiausių tipų, neužmirštamų ir tikrų, kaip pats gyvenimas. Jo skaitoma Kristijono Donelaičio, Antano Baranausko ir kitų lietuvių rašytojų kūryba klausytoją tiesiog užburia ir pavergia. Todėl ir klausytojai jo niekur nenori paleisti nuo scenos.

Prieš dvi savaites visi trys šie lietuviškojo žodžio menininkai pasirodė Chicagoje. Apie jų pasirodymą lygiai katalikų Draugas, lygiai socialistų Naujienos parašė palankiausius įvertinimus.

Drauge rašoma: "Henrikas Kačinskas kaip artistas pasirodė visoje savo pilnu moj. A. Vaičiulio novelė "Elemtės nudėdė" jis skaitė su tikru įsijautimu. Rodos, tos mažos mergaitės paprastus, bet vidinius ir giliai psichologiskus išgyvenimus publika lyg ir be

Visi trys yra nepriklausomos, kūrybingos Lietuvos vaikai, ten išaugę ir savo kūryboje subrendę.

Bernardas Brazdžionis yra parašęs kelias dešimtis knygų, kėletą kartų premijuotas: Lietuvos valstybės, Tremtinių Švietimo Valdybos ir kitų organizacijų. Jo kūryba, ypač paskutiniai Lietuvos nelaimės metai, yra tarsi balzamo lašai, kurie gydo tautos žaizdas ir stiprina laisvės viltį. Jaunimui jis žinomas Vytės Nemunėlio var-

Henrikas Kačinskas

kvapo klausėsi... Baranausko "Anykščių šilelis", Duonelaičio "Metai" artisto lūpose iš naujo atgijo, salėje lyg ir girdėjai miško ūžimą, paukščių čiulbėjimą, upelio čiurlenimą, lyg ir matėi skaidrią dangaus mėlynę, tirpsnčius pavasario sniegus, kaip ir vasaros gėlių žiedus...

Bernardas Brazdžionis, poetas laureatas, publikos viltis ir laukimą su kaupu patėisino. Jo skaitytuose eilėraščiuose vyravo patriotiniai motyvai. Vaidilos Valiūno lūpose atsivėrė kenciančios Lietuvos skausmo bedugnė. Poetas neprarado pelytai įgyto titulo — pranašas, kai jis pakeltu balsu, ateitį pramatančiu žvilgsniu skelbė Lietuvos prisikėlimą, laisvės rytą...

Antanas Gustaitis jau pirmu savo pasirodymu išduoda paslaptį, kad jis ir pro asaras moka juoktis ir kitus juokinti. Po meno skraiste buvo paslėpti kartos tiesos trupinėliai, sergancios viumenės pūliuojančios žaizdos.

Naujienose apie tą literatūros vakarą taip parašyta: "Nepaprastai laukė šių metų lapkričio 26 dienos, kada turėjo įvykti literatūros ir dainų vakaras. Laukė... ir su laukė. Salėje netilpo žmonės, buvo užplūde daugumas tremtinių. Dar neprasidėjus programai salė nerimo ir plojo, kad ko greičiau pakiltų užlanga ir numalšintų žmonių troškulį. O

vis dėlto žmonės ir Chicagoje troško tikrojo meniško žodžio ir dainos, todėl ir suplaukė iš visų Chicago kampelių šį vakarą į Sokolus.

Ir stebėjos išplėtos vaikučių akytės, ir jie klykė nuoširdžiu juoku, nusikvatodavo ir suaugę, matydami prieš akis jautrią Elenutę ir jos "didžiąją nuodėmę". Tą perduoti publikai galėjo tik mūsų dramų žvaigždė — Henrikas Kačinskas, — "Menas galingas ir stebuklingas", — įsitikinau.

O ir Anykščių šilėlį matėme prieš akis, girdėjome naktį suokiant lakstingalą ir kvėpavome pušų sąkų kvapu.

Natalija Aukštuolienė

Aldona Stempuzienė

— Tu dar gyva, tėvyne Lietuva! — suvirpėjo ne vieno klausančio širdis. Tavo grožį šiandien mums menininkas Baranauskas širdimi nusako. Tavo nuostabią gražius "Metų" laikus Donelaičio lūpomis aktorius mūsų širdin įrašo. — Tu dar gyva, tėvyne Lietuva! — šį vakarą mes tavo žiemos ir tavo pavasarių oru kvėpuojame.

Prabyla į mus mūsų tautos didysis dainius Vaidilos Valiūno kanklėmis ir per tremtinio skruostą nuriada asara. Ne vienas panarina galvą delnuose Vaidilos kanklių garsą išgirdęs. Tu prisikelsi aukių varpų plaukais ir mėlynų rugiagėlių akim šventoji Lietuva, tu prisikelsi. Vaidila Valiūnas tau prisikels išpranašavo.

Svečių programą įvairina mūsų jaunųjų clevelandiečių solisčių — Natalijos Aukštuolienės ir Aldonos Stempuzienės dainos.

Visi clevelandiečiai tokios retos, originalios ir savo įdomu, mu dar niekad nebuvojusios programos neturėtų praleisti.

Mūsų didieji menininkai atvyksta savo kūryba pasidalinti ne su vienu ar keliu dešimtim, bet su visais Clevelando lietuvišiais. Visi ir pasistenkime juos išgirsti.

Balys Gaidžiūnas

CLEVELANDAS RENGIAŠI DETROITĄ

Specialus pranešimas detroitiečiams

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos kviečiama Clevelando vaidintojų grupė vadovaujama akt. P. MAZELIO, rengiasi vykti į Detroitą ir tenai vaidinti 3 v. komediją

MOTERIMS NEIŠSIMELUOSI

kuri Clevelande sėkmingai buvo vaidinta jau du kartus. Tas vaidinimas įvyks

1951 metų sausio 28 d. 4:00 vai. p. p.

ARMENŲ BENDRUOMENĖS SVETAINĖJ

1345 Oakman Blvd., ten pat, kur šį rudenį buvo A. L. B. Radijo Klubo koncertas. Bilietų kainos numatomos po \$1.00 suaugusiems ir po 50c vaikams iki 12 m. amžiaus.

Ta pačia programa pranešama, kad Detroito Tremtinių Draugijos atstovai lankėsi Clevelande ir susitarė su CIURLIONIO ANSAMBLIU dėl koncerto Detroito ateinančių pavasarį — kovo 4, ar kitu metu, kuris bus galutinai nustatytas truputį vėliau.

LIETUVOS ISTORIJA

LIETUVIŲ KALBOS VADOVA

galite gauti naujai įsisteigusio lietuvių spaudos platinimo įstaigoj —

LIETUVIŲ SPAUDOS FONDE

Lietuvos istorijos kaina \$6.00, Lietuvių kalbos vadovo \$4.50. Tępat galima gauti ir kitokių Lietuvos nepriklausomybės laikais bei tremtyje išleistų knygų, kalėdinių sveikinimų atvirukų, žurnalų ir kt. Rašykite šiuo adresu:

Lietuvių Spaudos Fondas
6755 S. Western Ave.,
Chicago 36, Ill.

Ačiū Rėmėjams!

Prenumeratos pratęsimo programa DIRVOS spausdinimo priemonės pagerinti auksa šie skaitytojai:

Pupalaigis B., Chicago	\$ 1.00
Povilaitis J., Omaha, Neb.,	1.00
Macys St., Cleveland	1.00
Grauzinis V., Brooklyn	1.00
Banionis P., Bedford, Ohio	1.00
Urban J., Shenandoah, Pa.	1.00
Gečiauskas M., So. Coventry	2.00
Dugan Jos., Cleveland, O.	1:00
Adomkavičius Ed.	
Briddgewater, Ct.	1.00
Lukaševičius St. Cleveland	1.00
Jasinskas P., N. Canaan, Ct.	1.00
Gritėnas J., Toronto, Can.	1.50
Lalas P., Amsterdam, N. Y.	1.00
Ambraziūnas Ad. Waukegan	2.00
Totoraitis J., Chicago, Ill.	1.00
Vaičiūnas V., Brockton,	1.00
Svilas P., Flint, Mich.	2.00
Matusevičius A., Kenosha	1.00
Globys J., Providence, R. I.	1.00
Vilėnskas J., Cleveland	1.00

DIRVA, Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS, Assistant Editor Balys GAIDŽIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50.

DIRVA išleis kiekvieną ketvirtadienį Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B.-vė. Prenumeratos kaina metama, mokant iš anksto: Jungtinės Amerikos Valstybės — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kuriuo metų laiku.